

9. Pòsters de comunicacions i experiències

COMUNICACIONS I EXPERIÈNCIES

Àmbit 1. El marc conceptual: objectius, models i mètodes

TÍTOL	AUTORS	PÀG.
El Zoco dels Tresors	Lucie Retailleau i Nàdia Roudil Bazart (Reciclaje creativo)	91
No m'expliquis cuentos xinos!	Ester Morchón Escola del Territori – CST	92
L'avaluació de xarxes que promouen l'EDS: el cas de la xarxa europea Support	Esther Sabio i Maria Espinet Universitat Autònoma de Barcelona	93
Programa d'EA Sàtiva	Margarida Feliu Santa Marta, CIEP Viladraueducació.com	94
L'experiència de les maletes <i>Collserola Conta Contes</i>	Teresa Canyelles Consorti Parc de Collserola – Centre de documentació i recursos educatius	95
La Febra dels Ocells	Teresa Canyelles Can Coll – Consorci Parc de Collserola	96
L'espai fluvial, un ecosistema a conservar	Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	98

Àmbit 2. Instruments per créixer i consolidar-se: formació, participació, comunicació

TÍTOL	AUTORS	PÀG.
IUSC, programas de máster y postgrado	Carmen Sanz IUSC, Centro de Estudios Superiores	98
Els horts urbans	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	99
Servei de Documentació d'Educació Ambiental (SDEA)	Yolanda Monteiro SCEA	100

TÍTOL	AUTORS	PÀG
Activitats d'educació ambiental del CERM, Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu Industrial del Ter (Manlleu)	Èlia Bretxa CERM (Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis) – Museu Industrial del Ter (Manlleu)	101
L'ecoedifici, un edifici educatiu	Elena Forcada La Vola	102
Educació i participació en els plans d'ús públic dels ENP	Joan Manel Riera SCEA	103
Estratègia dels cercles per a la Sostenibilitat Territorial	Àlex Casademunt i Llorenç Planagumà Centre per a la Sostenibilitat Territorial	104
Divulgació i educació ambiental mitjançant un concurs de fotografia	Joan Pons La Canonja 3 (poble, paisatge i sostenibilitat)	105
L'hort del Prior	Xavi Camps Terramar (natura i cultura)	106
Un escenari de xarxa municipal: agroecologia escolar – treball a través de les llavors	Germán Llerena Grup Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida	107
El parc rural de la Torre Negra, un escenari per l'educació per la Sostenibilitat	Germán Llerena Grup Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida	108
Maleta didàctica <i>Què en saps, dels ratpenats?</i>	Carles Flaquer, Belén Fernández-Villa-cañas, Èlia Montagud Museu de Granollers, Ciències Naturals	109
Al barri naturalment	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	110
Joc online d'intercanvi d'emissions de CO ₂	SCEA Elena Forcada	111

Àmbit 3. Escenaris i actors del sistema educatiu formal

TÍTOL	AUTORS	PÀG.
Projecte de Dinamització de l'Educació Ambiental a les Escoles de la Mancomunitat La Plana	Arnau Amat Mancomunitat La Plana	112
Els horts escolars	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	113
Elaboració de material de suport pel professorat en relació a l'hort i el jardí escolar pels programes Agenda 21 escolar de Barcelona i Escoles Verdes	Joan Solé ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental	114
Els joves protectors de la biodiversitat	Roser Ylla Membre de l'associació Ecoparatges	115
Un projecte comú i compartit	Encarnación Pérez i Ramon Redorta CEIP El Gurri de Taradell (Osona)	116
Punt Verd Mòbil Escolar (PVME): un exemple de coordinació entre tècnics de gestió municipal i els centres escolars	Mireia Abril, Alba Castelltort i Hilda Weissmann Agenda 21 Escolar, Medi Ambient, Ajuntament de Barcelona	118
Programa escolar Viu el Parc	M. Josep Prat i Nùria Canals Viladraueducació.com	119
El Montseny, recurs educatiu	Ioni Gutiérrez Viladraueducació.com	120
La revista de l'IES Marianao	Joan Vives IES Marianao	121
L'hort escolar com a eina de participació	Josep Lluís Estaña IES L'Estatut, Rubí	123

Àmbit 4. Educadors ambientals: xarxes i equipaments

TÍTOL	AUTORS	PÀG.
CEIP Centre d'Innovació Educativa del Parc	Lluís Pagespetit Viladraueducació.com, Santa Marta CEIP	122
Ecomuseu Molí Petit	Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	123

TÍTOL	AUTORS	PÀG
Estabilitat laboral i viabilitat en els serveis d'educació ambiental	Llorenç Planagumà TOSCA, Serveis Ambientals, d'Educació i Turisme	126
Diagnosi de l'estat actual de l'educació ambiental al Parc Natural del Montseny	Octavi Bonet i Noemí Casadellà TOSCA, Serveis Ambientals, d'Educació i Turisme	127
Convenio Colectivo CIE Huerto Alegre	Roser Buscarons Huerto Alegre – Centro de Innovación Educativa	128
Voluntaris de Collserola. Col·laborar... Compartir... Intercanviar...	Doñoro, M; Prieto, A; Aguirre, M; Arribas, G. Consorci Parc de Collserola	129
Creació d'un centre de voluntariat virtual especialitzat en voluntariat ambiental	Juanjo Butrón SCEA	130

El ZOCO Dels Tresors

Revalorització de materials recuperats presentat per BaZart-reciclaje creativo-
bazzart@gmail.com

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions:

Cadascuna de les fundadores de BaZart- reciclaje creativo- prové d'altres associacions amb temàtiques i objectius similars: de tipus pedagògic, participatiu i sobretot amb el projecte central de la reutilització de materials recuperats. Fa més de 10 anys que les membres de BaZart treballen en xarxa amb altres entitats d'educació ambiental, cooperatives d'artistes, etc...

La idea d'un espai on trobar una barreja de materials i d'objectes capaç de desvetllar al desig de crear i descobrir l'hem trobat en els coneguts "scrapstores" anglesos i "ressourceries" franceses.

Objectius/contingut i procediment:

La finalitat del projecte és crear una cultura a favor de la racionalització de l'ús dels materials, de la seva reutilització i revalorització.

La proposta del Zoco dels tresors consisteix en oferir a nens i nenes d'entre 3 i 12 anys, a les seves famílies, la possibilitat d'accedir a materials "valuosos" des d'una perspectiva ambiental i pedagògica.

En un espai acollidor (interior o exterior), a l'abast dels infants, s'instal·len tambors de cartró rígid d'1 m d'alçada i de 0.60m de diàmetre i capses de plàstic transparent apilables, que s'omplen amb els materials que s'ofereixen, classificats. Els materials provenen de petites indústries, botigues etc...

Recursos:

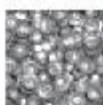
Humans: 3 tècnics per recollir els materials dels proveïdors i establir un sistema de col·laboració i transport. Els mateixos tècnics desenvolupen les activitats del Zoco dels tresors, i assumeixen l'organització i la realització de les activitats, 3 voluntaris per la difusió, atenció als usuaris i avaluació.

Infraestructural: En un principi, ós dels espais del Punt Verd col·laborador Can Basilio i dels equipaments del Pou de la figuera.

A mig termini, llogar d'un local propi d'uns 250 m2 .

Econòmics:

8 700.00 Euros

Del projecte destaquem:

Una major implicació i motivació dels petits industrials, artesans, botiguers i usuaris en la cultura del reciclatge i la reutilització.

La reducció de residus que provenen de petites indústries, botigues i artesans.

Els canvis en els valors, actituds i comportaments dels usuaris: volem fomentar actituds creatives i imaginatives en els usuaris.

La formació de treballadors i voluntaris.

L'intercanvi d'experiències dins de l'àmbit de la gestió dels residus i l'educació ambiental.

El treball en xarxa amb altres entitats compromeses amb temàtiques similars.

Avaluació/Valoració

Una vegada redactats els criteris de qualitat (a nivell qualitatiu i quantitatiu) s'elaboraran les diverses eines:

1. Enquestes pels usuaris.
2. Entrevistes focalitzades de seguiment i avaluació amb els proveïdors.

Amb els treballadors, els voluntaris i les entitats implicades es realitzaran avaluacions dins del marc de les reunions de coordinació. Tots els actors que formaran part del desenvolupament del programa (treballadors, voluntaris, coordinadors d'entitats -xarxa-) participaran activament en la redacció de les memòries manuals i final.

No m'expliquis *cuéntus xinos!*

Àmbit d'actuació: àmbit català. Autor: Escola del Territori - CST

exposicio@centresostenibilitat.cat

Antecedents i interrelacions

Des de l'Escola del Territori volem arribar a tota la població en general i sobretot a la menys sensibilitzada en temes de sostenibilitat. D'aquí la necessitat d'una exposició atractiva sobre la Nova Cultura del Territori. L'exposició *No m'expliquis cuéntus xinos!* pretén ser una eina provocadora que faci reflexionar explicant de manera senzilla i visual a la població general, què és la nova cultura del territori. Consta de sis tòtems de 180 cm d'alçada amb un títol impactant i un text fàcil de llegir que explica una història que relaciona allò local amb allò global. A través de situacions quotidianes es buscarà la ironia de les nostres accions que, no per més "insostenibles" deixen de ser les reals i dutes a terme per la major part de població.

Objectius/contingut i procediment

- Difondre el concepte de la Nova Cultura del Territori a la població de les comarques de Girona
- Crear una eina pedagògica apta per tots els públics
- Explicar de manera senzilla i visual què és la Nova Cultura del Territori
- Donar a conèixer aquest recurs i fer que l'exposició sigui itinerant per les comarques gironines

Recursos:

Humans: L'equip de l'Escola del Territori està format per la suma de diverses entitats i persones que fa anys que treballen en l'educació ambiental i la sostenibilitat. Es compta amb un equip de professionals de qualitat, creatius, compromesos, coherents i que apostem per millorar dia a dia les tasques que realitzem.

Recursos financers: l'exposició, com l'Escola del Territori, compta amb el suport de la Fundació Territori i Paisatge de l'Obra Social de Caixa Catalunya, la Fundació Jaume Bofill i la Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya.

Didàctics: Els tòtems expositius van acompanyats d'una guia de l'exposició que permet aprofundir i reflexionar sobre els temes tractats. També s'ha fet una edició de material de marxandatge, imants de nevera i xapes. S'ofereixen visites guiades i es pot visitar la pàgina web

www.nomexpliquiscuentusxinos.cat.

Del projecte destaquem:

L'aspecte més rellevant és que el conjunt de totes aquestes eines (tòtems, guia, marxandatge, pàgina web) configuren l'exposició, trencant d'aquesta manera les barreres entre formats. L'exposició és una campanya de sensibilització dirigida a tots els públics, i cadascú escull quin grau d'informació vol obtenir-ne.

Per l'equip suposa un avanç qualitatiu en ser una eina original de reflexió i difusió del concepte. Un exemple és la història "Jo he matat un goril·la", que explica la relació entre l'ús dels mòbils aquí i la desaparició dels goril·les a la República Democràtica del Congo. Creiem que és una bona manera d'entrar al concepte de Nova Cultura del Territori sense voler ser paternalistes ni culpabilitzar ningú. Això s'intenta transmetre amb els títols "Jo he...", per tant, sóc jo i no tu, un joc de paraules.

Avaluació:

Aquest 2008 s'han realitzat vuit itineràncies tant a les comarques gironines com barcelonines i les valoracions realitzades han estat molt positives. Queden encara dues itineràncies més per aquest hivern i es compta ja amb peticions pel 2009.

L' AVALUACIÓ DE XARXES QUE PROMOUEN L' EDS: EL CAS DE LA XARXA EUROPEA SUPPORT

Maria Espinet Blanch. Mariona.Espinet@uab.cat

Esther Sabio Collado. Esther.Sabio@campus.uab.cat

Universitat Autònoma de Barcelona

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Aquesta actuació està emmarcada dintre d'una xarxa que promou la millora de la qualitat de les pràctiques i materials educatius en relació als reptes de l'educació pel desenvolupament sostenible (EDS). Per això és rellevant per aquesta xarxa la interacció i cooperació entre els seus participants de diferents bagatges professionals com docents, formadors de mestres, investigadors, gestors de l'educació, i educadors de l'àmbit no formal, corresponents a 22 països diferents:

La xarxa Comenius SUPPORT "Partnership and Participation for a Sustainable Tomorrow", finançada pel programa Life Long Learning de la Comunitat Europea.

Objectius/contingut i procediment

En aquest treball es planteja desenvolupar una estratègia d'avaluació interna i externa que promogui la millora del funcionament de la xarxa, dintre d'un paradigma socio-crític.

Aquest paradigma té en compte els valors comuns de l'ESD compartits pels participants, les seves visions de la "qualitat" que ells vulguin aconseguir per mitjà de la xarxa, les activitats concretes, i els productes proporcionals derivats d'aquesta.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Humans: participants corresponents a 14 països de la Unió Europea (UE), i a 8 països de fora de la UE.

Materials: Reunions en diferents països de la UE, per mitjà de diferents activitats com conferències temàtiques, tallers, seminaris Comenius, i Visites Anion.

Financers: 8604.21 € (Viajes, manutenció i allotjament), finançada pel programa Life Long Learning de la Comunitat Europea (del 2008 al 2010).

Didàctics: Publicació d'informes resultants de l'avaluació interna i externa de la xarxa; una campanya-web basada en la petjada ecològica de les escoles; Guia de recopilació d'estudis de casos d'escoles com a centres d'aprenentatge per a la sostenibilitat (col·laboració d'escoles amb institucions de recerca i amb la comunitat local).

Del projecte destaquem:

L'avaluació de la xarxa Comenius "SUPPORT" es desenvolupa dintre de les següents fases:

-Establiment dels "Criteris de Qualitat", que orientaran l'acció de la xarxa i seran el centre de l'estratègia d'avaluació.

-Disseny de les tècniques, quantitatives i qualitatives, de recollida de dades de les activitats realitzades, i de noves activitats que promoguin la reflexió i el canvi conjuntament amb els participants de les activitats de la xarxa.

-Establiment del mètode d'anàlisi de dades i de presentació de resultats.

- Obtenció d'unes reflexions sobre les febleses i fortaleces del funcionament d'aquest tipus de xarxes, i el desenvolupament d'estratègies per a promoure l'avaluació formativa en aquests contextos internacionals per a l'EDS.

Avaluació/Valoració

-Respecte a l'organització de les activitats, els participants reconeixen que compartir experiències amb professionals amb els que no es tenia cap tipus de relació, porta molt d'esforç i temps, que caldria haver previst al temps programat de la xarxa.

-Respecte al procés d'aprenentatge a les activitats, els participants estan d'acord en la necessitat d'una participació constructiva, amb menys brainstorming i una direcció més concisa.

- Els organitzadors d'activitats han mostrat una forta habilitat per promoure un bona atmosfera rica en intercanvi i diversitat.

programa d'EA Sàtiva

*Àmbit escolar: Margarida Feliu i Portabella
 Santa Marta CIEP, Centre d'Innovació educativa del Parc*

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Proposta didàctica d'educació ambiental per conèixer, divulgar i participar en la preservació dels castanyers i redescobrir el seu valor natural i social. Programa pilot.

Objectius/contingut i procediment

Objectius

Realitzar un treball de recerca a partir del plantejament de qüestions i problemes rellevants del bosc i el seu entorn, mitjançant el treball cooperatiu a partir de l'experimentació i l'ús de diferents fonts d'informació.

Participar per fomentar el coneixement i les capacitats per a l'actuació en la recerca de solucions a problemes ambientals. Valorar la necessitat d'actuar col·lectivament.

Entendre les castanyes, el bosc de castanyers com a valor social i com un recurs del parc. Prendre consciència de l'evolució del paisatge i de l'ús del territori i de la importància de la tradició popular.

Reconèixer i aprendre les característiques biològiques del castanyer i el seu context.

Metodologia

En aquest programa hi participen els centres educatius que realitzen un programa d'educació ambiental al Centre de Santa Marta de Viladrau i que prèviament han concertat aquesta activitat, prioritàriament a l'època a la tardor.

L'alumnat, el professorat i el personal educatiu del centre realitzen una sortida de camp a la finca del Pujol de Muntanya del municipi de Viladrau. En grup (15/20 alumnes), en el trajecte i per mitjà de propostes didàctiques cooperatives i esquemes sistèmics cíclics, es treballen dos/tres/quatre ecosistemes del Parc Natural del Montseny (segons els grups de treball). La informació s'anota a la llibreta de camp i/o mural, es fa una posada en comú per explicar les informacions recollides per cada grup en els diferents boscos. De la posada en comú en sorgeix el debat i el plantejament del problema dels boscos de castanyers o castanyedes.

La sortida de camp es reprèn fins a la castanyeda del Pujol (parcel·la experimental del programa de gestió del Parc, Diputació de Barcelona i Girona) per esbrinar quina actuació pilot s'hi porta a terme per part de la propietat i dels serveis tècnics del Parc. Es plantegen, en grup, les hipòtesis d'anàlisi corresponents i es debaten causes, efectes i solucions a la malaltia dels castanyers.

SANTA MARTA

Centre d'Innovació Educativa del Parc
Recerca per a la sostenibilitat

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Aquesta proposta es porta a terme amb els recursos econòmics del centre educatiu, amb la direcció i guiatge del centre Santa Marta CIEP, en conveni amb el masover i la propietat de la Finca el Pujol de Muntanya de Viladrau.

Del projecte destaquem:

Que els alumnes realitzen una pràctica docent en base a un aspecte real de gestió del territori.

Que participen diferents actors de l'ús i gestió de l'espai natural protegit; masover, propietari, alumnat, professorat, educadors ambientals i entitat gestora del Parc.

Avaluació/Valoració

Els criteris de seguiment d'aquesta proposta didàctica estan en fase de redacció donat que estem en el primer curs d'aplicació i per tant es tracta d'un programa pilot.

Val a dir que la investigació-acció és molt gratificant, concreta i real pels alumnes.

Fòrum EA 2000+8

L'experiència de les maletes *Collserola Conta Contes*

Consorci Parc de Collserola - Centre de documentació i recursos educatius
<http://www.parccollserola.net/cdre>

Antecedents

L'aventura de triar i difondre llibres va començar l'any 2000. Al CEA Can Coll es va fer una exposició de llibres de natura i medi ambient per a nens i nenes de 3 a 12 anys, destinada especialment als mestres de les activitats del centre i també per al públic en general. A partir d'aquell primer recull de llibres es va posar en marxa la difusió i préstec de les maletes.

Literatura i EA: Punts de contacte

1. Llegir bons llibres complementa i dona suport als nostres programes d'educació ambiental.
2. La lectura com experiència cognitiva, per plantejar-se preguntes, això, sol, també ja és bon mètode per a l'EA.
3. També el fet que llegir remougui un xic els nostres sentiments. Entenem que l'EA també té una forta implicació emocional.

Com són? Com funcionen?

Les maletes *Collserola Conta contes* tenen llibres de coneixement del medi i de temàtica ambiental, tractats des de la ficció i des de la divulgació de coneixements. N'hi ha cinc de diferents, segons sigui l'edat dels lectors:

- ➡ - Al voltant de 3 anys
- ➡ - A partir de 4 anys
 - ➡ - A partir de 6 anys
 - ➡ - A partir de 8 anys
 - ➡ - A partir de 10 anys

Pels més petits, els llibres estan continguts en maletes.

A partir de 8 anys, els materials estan dins de motxilles. Tant les maletes com les motxilles tenen una guia amb indicacions d'ús i la llista de les obres que contenen. Contenen algun material d'animació (titelles, globus de la Terra, etc.).

Fa 8 anys que les oferim en préstec a escoles d'Infantill i Primària, directament als centres o mitjançant centres de recursos pedagògics. S'han deixat una mitjana de 50 vegades cada curs.

Criteris de selecció dels llibres de ficció

1. Literatura i EA, de braçet

A la nostra selecció de llibres de ficció, en general, hem prioritzat els llibres amb qualitat creativa i literària.

2. Edats

Llibres per a nens/es de 3 a 12 anys orientativament. Es tracta de gaudir de la literatura i aquesta, ja ho sabem, no té edats.

3. Quins temes

Fa uns anys haguéssim fet una tria de llibres que tractessin de la natura i de l'explotació dels recursos. Actualment cal repassar els grans temes ambientals i com els abordem: necessitem llibres que divulguin la natura, parlar de la conservació i l'explotació dels recursos, també de la qualitat i la salut ambiental, etc. I també és EA el consum, l'equilibri, l'aprendre resolent problemes, la complexitat, la multicausalitat, etc. En aquest punt estem, revisant criteris a la llum de l'educació per a la sostenibilitat.

La Feixa dels Ocells

Instal·lació de suport faunístic i eina d'educació ambiental

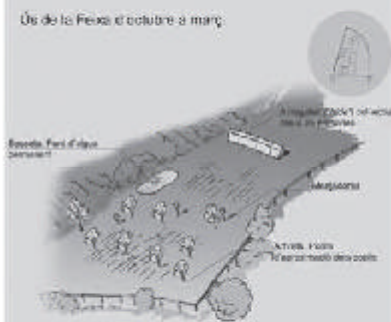
cancoll@parccollserola.net

Una mateixa eina amb diferents nivells d'aprofitament

La feixa de Can Coll

Antiga feixa de conreu disposada per a l'observació dels ocells hivernants. Consta de cinc aiguats fets amb estructura metàl·lica i coberts amb roba de camuflatge, 5 menjadores, una petita bassa artificial, una zona conreada amb cereals i una altra zona amb una plantació d'arbres de fructificació tardana: magnaners, oliveres, figueres i arboços.

Ús de la Feixa d'octubre a març.

Les menjadores, una excel·lent oportunitat per al naturalisme amateur i l'experiència didàctica.

Més enllà del seu interès puntual com a suport d'alimentació hivernal, qualsevol complex amb menjadores i punts d'aigua, ofereix inmillorables condicions per a l'observació dels ocells comuns dels nostres camps, boscos i jardins. Aprendre a observar, detectar espècies diferents, començar a identificar-les, adonar-se de les maneres de fer dels ocells a l'hora d'alimentar-se, veure interaccions entre els individus... en definitiva, l'oportunitat de gaudir de la proximitat vital d'aquests petits animals.

Aproximació a la fauna vertebrada de Collserola.

Un programa per al cicle superior de primària que busca introduir els alumnes en les tècniques i recursos del naturalista de camp.

S'experimenta a Can Coll CEA des de finals del 1991, cada curs hi participen uns 300 alumnes d'escoles de l'entorn del Parc.

Alguns dels objectius bàsics del programa són:

- exercitar el saber observar, descriure, analitzar, comparar i generalitzar
- afavorir actituds d'aprenentatge com la curiositat, l'objectivitat i l'esperit crític
- fomentar la concentració i l'atenció
- descobrir noves formes d'estudi de l'entorn
- oferir la possibilitat de gaudir amb la proximitat de la vida salvatge

Visites guiades a la Feixa dels Ocells.

Una activitat dels dies festius per a tota la família, que vol apropar el coneixement de la fauna salvatge de Collserola.

S'ofereix des de l'Agència trimestral d'activitats del Parc de Collserola, d'octubre a març, aprofitant el gran nombre de petits ocells que resten als boscos i conreus de Can Coll durant els mesos d'hivern.

Cada any visiten la Feixa unes 500 persones, acompanyats per voluntaris del Parc o personal d'informació.

Propostes per afavorir la biodiversitat.

Una iniciativa per desenvolupar al pati de l'escola o al jardí de casa tot buscant apropar la natura a la vida quotidiana.

A partir de l'experiència acumulada a les activitats a la Feixa dels Ocells, i per tal d'exportar-la a les escoles, associacions, famílies, etc..., s'han editat diferents materials que donen informació i recursos per potenciar la biodiversitat als nostres entorns immediats. Un exemple és el tríptic (*"Apropar els ocells"*) que informa i aconsella com dissenyar, construir i mantenir un complex d'observació ornitològica al pati de l'escola o al jardí de casa.

Festa dels Ocells al Parc de Collserola.

Una jornada oberta a tots els usuaris del Parc, en motiu de la celebració del Dia Mundial dels Ocells.

S'organitza a Can Coll CEA des del 1998. Convida als assistents a participar en tot un seguit de tallers, xerrades, itineraris... amb el món de l'ornitologia com a protagonista principal. Anualment hi participen més de 500 persones. El disseny de la Festa va a càrrec de l'equip d'educadors de Can Coll i es dinamitza conjuntament amb treballadors del Parc i voluntaris.

Activitats d'aprenentatge-servi.

Una proposta d'activitat de col·laboració dins del programa escolar *Cuidem la Terra, cuidem Collserola*.

Els alumnes de cicle mig de primària participen activament en el manteniment del mobiliari, de la bassa i del petit frutier. Prèviament han fet una sessió informativa sobre la població d'ocells al Parc de Collserola i les eines per a la seva descoberta.

Parc de Collserola

Agència Trimestral d'Activitats
 Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca
 Generalitat de Catalunya

“L'espai fluvial, un ecosistema a conservar”

**Programa educatiu de coneixement de l'espai fluvial
i sensibilització ambiental**

Escoles del Ripollès

Centre d'Educació Ambiental Alt Ter

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Arrel de les amenaces que pateix l'espai fluvial (urbanització de les planes, canalitzacions, abocaments...) i de la importància que té aquest ecosistema des del punt de vista ecològic, social i cultural, es va veure la necessitat de dissenyar una campanya de sensibilització per millorar-lo i conservar-lo.

En aquest sentit es va creure oportú dissenyar una activitat de sensibilització, fonamentada en una exposició i un audiovisual, i una activitat d'inspecció, ideant una metodologia aplicable sobre el terreny, similar a la del Projecte Rius, per avaluar l'estat de l'espai fluvial.

Objectius/contingut i procediment

L'objectiu del programa és acostar els escolars i la població en general a l'espai fluvial perquè coneguin els seus valors, el respectin i realitzin accions per la seva millora.

En el cas de l'escola el programa contempla tres fases de treball:

1a. Treball amb l'exposició itinerant, que en aquest cas la realitza el professor amb els seus alumnes

2a. Activitat a l'aula de coneixement dels valors de l'espai fluvial amb el suport d'un audiovisual i un educador ambiental.

3a. Activitat a l'espai fluvial proper a l'escola per avaluar el seu estat; en aquest cas es compta amb el suport d'un educador ambiental, material per la inspecció i un dossier de valoració.

L'exposició es cedeix gratuïtament de forma temporal als centres educatius, centres cívics i entitats que ho sol·licitin. Mentre que les activitats estan parcialment subvencionades.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

L'equip humà és format per cinc educadors ambientals.

Els recursos financers provenen de la subvenció inicial per crear els materials i de la realització de les pròpies activitats.

Pel que fa als recursos didàctics està compost per:

- Exposició didàctica sobre l'espai fluvial (6 plafons)
- Audiovisual sobre l'ecosistema fluvial (DVD)
- Material i dossier per avaluar l'espai fluvial

Del projecte destaquem:

Es tracta d'un recurs educatiu aplicable a qualsevol indret on hi passi un riu o riera. A més, els continguts són tractats d'una manera didàctica i pedagògica.

Cal destacar que l'exposició, de fàcil muntatge i transport, està pensada per ser itinerant per les escoles i centres cívics, i resta a disposició de qualsevol entitat interessada.

Avaluació/Valoració

La sol·licitud per part dels centres educatius d'aquest recurs ha estat baixa; en el cas de l'exposició, ha voltat per les escoles del Ripollès i algunes han realitzat les activitats del programa.

Dades de contacte

Tel. 972 721 317 / 686 113 344

info@alt-ter.org

www.alt-ter.org

IUSC, programas de máster y postgrado

www.iusc.es

Descripción:

En IUSC se desarrollan desde hace más de una década programas de formación de 3r. Ciclo.

Relacionados con la Educación ambiental se desarrollan el Máster de Educación y Comunicación ambiental y el Postgrado de Sensibilización Ambiental.

Ambos programas otorgan una titulación propia de la Universidad de Barcelona.

Objetivos:

Estos programas pretenden formar profesionales en el ámbito ambiental que, a partir de un amplio conocimiento de los instrumentos formativos, comunicativos y de las estrategias de participación de los ciudadanos, diseñen y lleven a cabo programas y proyectos de educación ambiental que permitan afrontar los retos en materia ambiental que pide nuestra sociedad a través de una metodología activa, diversa y con apoyo de las nuevas tecnologías.

Recursos:

Los programas cuentan con un claustro de alto nivel universitario internacional, especializado en cada una de las materias de conocimiento, configurado por personal docente e investigador y por profesionales en activo en la administración pública y en la empresa privada.

Dirigidos a ...

- Educadores en general y educadores ambientales en particular.
- Técnicos responsables de campañas de educación, comunicación y sensibilización ambiental.
- Diseñadores de recursos de educación y comunicación ambiental.
- Asesores de campañas relacionadas con la sostenibilidad.

DESTACAMOS ...

el Postgrado en Educación y Sensibilización Ambiental.

(intensivo y semipresencial)

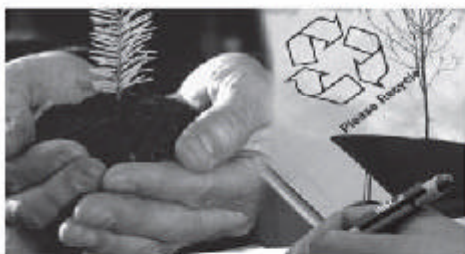
Diseñado para docentes de centros educativos de Catalunya y, especialmente, para el profesorado de secundaria que esté interesado en el acceso al cuerpo de catedráticos, ya que permite puntuar en el bloque 3.1 del baremo de méritos.

Facilita a los educadores la formación y adquisición de una titulación de 3r. Ciclo a través de una propuesta semipresencial e intensiva.

Permite ampliar la formación ambiental de docentes y educadores, a la vez que facilita herramientas y procedimientos que les permitan desarrollar procesos de ambientalización de programas y la gestión de los propios centros educativos en el marco del desarrollo sostenible.

Avaluación/Valoración

Tanto en el caso del Máster como en el de Postgrado, la evaluación del proyecto se concreta a través de un seguimiento continuo. Asimismo, se valora la adquisición de las habilidades por medio del desarrollo de prácticas, la elaboración de trabajos y la participación activa en las clases.

"Els horts urbans"

Diffusió i formació per a la creació d'hortos i jardins ecològics familiars

Joan Solé Mercadé. ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental

roada@uni.ictnet.es

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Aquest programa de formació s'emmarca en els cursos i activitats que es programen en la xarxa de centres cívics municipals de Barcelona i altres ciutats de la corona metropolitana. Naix a partir de l'interès cada cop més creixent d'oferir cursos i activitats de temàtica ambiental que complementen els de caire més lúdic que tradicionalment s'havien ofert en aquests equipaments.

Objectius/contingut i procediment

En un petit espai, balcó, terrassa, jardí, hi podem cultivar un petit hort biològic amb hortalisses, fruiters i plantes acompanyants.

Seguint els criteris bàsics del cultiu ecològic podem convertir-nos en petits agricultors urbans i obtenir uns aliments frescos i naturals tot gaudint d'un espai agradable a casa nostra.

S'aprèn a planificar l'hort i adequar l'espai, organitzar la plantació, conèixer les necessitats de les plantes nodrint-les amb un adob natural (el compost) i associar-les per a què es desenvolupin correctament.

Els cursos d'horticultura es complementen amb d'altres de jardineria ecològica i de coneixement de les plantes medicinals de la flora que ens envolta. L'enfocament sempre és eminentment pràctic, en format taller, i acompanyat d'una sortida.

Recursos:

Es compta amb dos professors especialitzats en agricultura ecològica i educació ambiental.

A part de la bibliografia recomanada, els alumnes disposen d'un dossier complet i informació digitalitzada.

Un cop acabat el curs hi ha oberta una línia de consultes per resoldre dubtes o problemes permetent una comunicació fluida i efectiva.

Del projecte destaquem:

Fem educació ambiental adreçada a tota la ciutadania d'una forma pràctica i gratificant.

Per tema que tractem treballem també aspectes relacionats amb el consum i el reciclatge.

El fet de fer petits horts urbans particulars s'afegeix a altres iniciatives com la xarxa d'hortos municipals i els horts escolars que es fan en el marc de l'agenda 21 escolar de Barcelona i altres ciutats.

Es una millora clara en la qualitat ambiental de la ciutat augmentant la presència de plantes als balcons i terrats.

Avaluació/Valoració

S'ha evidenciat un increment en la demanda d'aquest tipus de cursos.

Els alumnes valorem molt positivament l'haver participat i que al mateix temps es fomenten les relacions personals que permeten intercanviar experiències, coneixements i inquietuds.

Servei de Documentació d'Educació Ambiental **SDEA**

Monteiro Robles, Y.
A/e: documentacioambiental@bcn.cat
www.pangea.org/scca/sdea.htm

Al Centre de Recursos Barcelona Sostenible hi trobarem un servei de documentació especialitzat en informació i recursos d'educació ambiental. S'adreça a persones i entitats interessades en temes de sostenibilitat en l'àmbit urbà.

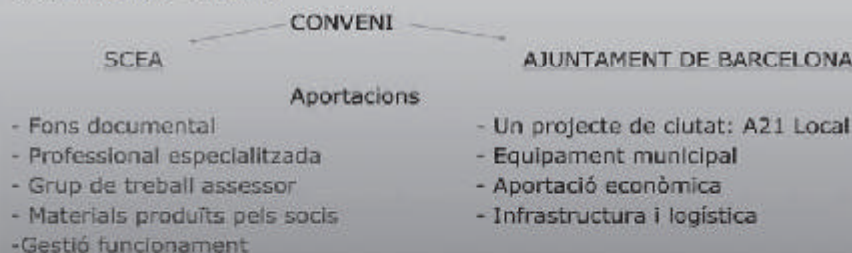
Objectius

El seu objectiu és donar suport al disseny i desenvolupament de programes d'educació ambiental a través de documentació de referència i recursos pedagògics concrets.

Creació

La creació del SDEA va ser fruit de la necessitat de recursos d'educació ambiental detectada per la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) i de la bona disposició d'un equipament municipal, el Centre de Recursos Barcelona Sostenible, per acollir-lo.

En destaquem:

Servei públic a l'abast de tota la ciutadania
Accés a més de 3500 materials
Edició de reculls de recursos temàtics
Membre de RECIDA (Red de Centros de Información y Documentación Ambiental)
El 34% dels nostres usuaris valoren *Molt satisfactòriament* la informació trobada al SDEA i el tracte rebut durant la seva consulta.

Fòrum EA 2000+8

Activitats d'educació ambiental del CERM, Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis- Museu Industrial del Ter (Manlleu)

elia.bretxa@mitmanlleu.org

Antecedents i públic a qui es dirigeix

El CERM, Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, és l'àrea mediambiental del Museu Industrial del Ter, entitat no lucrativa que té com a finalitats l'estudi, difusió i conservació del patrimoni natural del riu Ter i els altres rius mediterranis. El Museu Industrial del Ter es va obrir al públic el mes de juny de 2004 i les activitats d'educació ambiental s'hi van iniciar el setembre del mateix any. L'oferta educativa es dirigeix a alumnes de diferents nivells educatius i es centra fonamentalment en el coneixement del riu a través de la investigació (la vida a l'aigua, la qualitat de l'aigua, els indicadors biològics, etc.). Anima els alumnes a participar activament a través de l'experimentació, l'acció i la resolució de problemes.

Objectius/contingut i procediment

La millora de l'estat ecològic dels rius mediterranis i la divulgació i recerca del patrimoni natural fluvial són uns dels objectius principals del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM). Amb l'activitat educativa del CERM es vol apropar el públic en general al coneixement d'aquest ecosistema fluvial i de les seves problemàtiques així com també es vol apropar la tasca feta des de l'àrea de recerca i projectes del centre. Per aquesta raó en alguns dels tallers, els alumnes adopten el paper d'investigadors per tal de trobar resposta als problemes plantejats.

Descripció, fases d'implantació

Tots els tallers segueixen una dinàmica general que comença amb 1) presentació del Museu Industrial del Ter i explicació de l'activitat que es porta a terme des del Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis. 2) passeig per davant del riu Ter per tal de situar els nens i nenes i joves dins l'entorn natural que aniran a treballar/estudiar. 3) Realització del taller l'aula del riu. 4) Visita ràpida a l'exposició permanent "Els Rius Mediterranis" seguint la moqueta-riu que serveix de fil conductor i indica el recorregut de la visita. 5) Espai de cloenda i reflexió: Una mar d'idees.

Recursos utilitzats

El recurs més important per tal que el conjunt de les nostres activitats funcioni és l'entorn natural i el riu com a nucli central. Partint d'això, les fitxes i materials només són una guia per anar desenvolupant l'activitat.

Valoració

Aquest programa d'activitats només té 4 anys de vida i s'ha anat ampliant i modificant al llarg del temps, esperem que pugui continuar creixent i que continuï fent sentir els nostres visitants protagonistes de l'estudi i coneixement d'un sistema natural tan pròxim a nosaltres com són els rius.

OFERTA EDUCATIVA "EL TER, CULTURA I NATURA" 08-09
Taller "Sibilla, l'anguila"
Taller "Form fill"
Taller "Flora i fauna"
Taller "Observem els peixos i altres habitants del riu"
Taller "Investiguem l'estat de salut del riu (I)"
Visita "Tecnologia: textils de la flora al riu"
Taller "Investiguem l'estat de salut del riu (II)"
Taller "Investiguem l'estat de salut del riu. Adreçat a Batallierat"
Visita "Tecnologia: hidràulica: la força de l'aigua"
Visita "La fabrica de riu"
Visita "Els Rius Mediterranis"
Sortida "Un passeig entre el Canal Industrial de Manlleu i el riu Ter"
Sortida "La colònia: l'habitat de Borgonyt"
Sortida "Wes i marendes: de les Gambres i Gallifa"

L'ecoedifici, un edifici educatiu

lavola

info@lavola.com

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

L'Ecoedifici és la seu central de lavola, una empresa de serveis per a la sostenibilitat. Es tracta d'un edifici que va ser concebut a través d'un procés participatiu entre els responsables del projecte (arquitecte i enginyers) i l'equip de lavola.

Es va construir seguint criteris de sostenibilitat: tècniques de construcció sostenible, eficiència energètica, energies renovables i ús de materials respectuosos amb l'entorn.

És visitable i, per tant, dotat de funció educativa i demostrativa.

Objectius/contingut i procediment

Les visites a l'Ecoedifici tenen els següents objectius:

- donar a conèixer els diversos tipus de solucions aplicades (arquitectòniques, d'instal·lacions, de bones pràctiques, etc)
- demostrar que és viable fer un edifici que estalvi energia, aigua i recursos naturals
- motivar professionals i ciutadans a portar a terme bones pràctiques en l'ús d'edificis i implantar ecosolucions en la mesura de les seves possibilitats.

La visita consisteix en una explicació «per part d'un tècnic/educador» de les diverses ecosolucions, seguida d'un recorregut per les diverses parts de l'edifici.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

lavola disposa d'un equip professional pluridisciplinari que li permet atendre les visites adaptant-se a les seves necessitats.

Es disposa d'un full informatiu en el qual s'enumeren les diverses ecosolucions aplicades.

Del projecte destaquem:

A l'Ecoedifici es poden descobrir diverses solucions que permeten estalviar energia i aigua, i fer un bon ús dels materials.

Avaluació/valoració

A l'Ecoedifici es porta a terme un seguiment acurat dels consums d'energia i aigua.

Amb les dades obtingudes s'ha pogut fer un balanç anual que, comparat amb el d'un edifici estàndard, demostra que l'Ecoedifici estalvia un 26% d'energia i un 36% d'aigua potable.

lavola

Educació i participació en els plans d'ús públic dels enp

Educació i participació / Joan Manel Riera

enc@pangea.org

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

La major part d'espais naturals protegits del país estan immersos en el procés de redacció dels seus Plans d'Ús Públic. El nivell de participació de la població en aquesta definició ha estat i és variable. Però gairebé tots els responsables tenen la percepció que la comunicació i l'educació haurien de prendre un major relleu del que tenen.

Objectius/contingut i procediment

-Fer una diagnosi sintètica de la implementació de l'educació i la comunicació en l'ús públic i la gestió de 11 espais naturals protegits de Catalunya, Espanya, Canàries, França i Itàlia.

-Dissenyar i experimentar uns procediments de participació pública per a la inclusió de l'educació i la comunicació dins dels plans d'ús públic en tres espais: PN Aiguastortes i Estany de Sant Maurici, Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà i Parc del Montnegre i el Corredor.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Humans: Tres equips del Consell de Centres (Escola del Parc del Delta de l'Ebre, Escola de Natura del Corredor i Sta. Maria CIEP-Viladraueducació).

Recursos financers: Dues subvencions concatenades de l'Obra Social de la Caixa de Catalunya-Territori i Paisatge.

Didàctics: Procediments comunicatius i materials per a fer la base de coneixement per al debat.

Del projecte destaquem:

El propi treball pot ser un revulsiu a la poca implicació del món educatiu en la gestió d'un espai natural protegit.

La consciència de la major part d'equips gestors de la poca rellevància de l'educació i la comunicació i l'educació en els seus plans i pressupostos.

La participació compartida de tres equips del Consell de Centres.

Avaluació/Valoració

Resta pendent de desenvolupament en paral·lel al projecte.

El nivell de resposta i col·laboració per part dels equips gestors d'enp ha estat del 100%.

SCEA

Divulgació i educació ambiental mitjançant un concurs de fotografia

Joan Pons Solé
lacaonja3@lacaonja3.org

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

L'associació "La Canonja 3 – Poble, paisatge i sostenibilitat" inicià a finals del 2008 un projecte per tal de protegir la Riera de la Boella, l'últim espai natural del poble de la Canonja (Tarragonès). Aquest espai de ribera estava amenaçat per un projecte de canalització i per constants abocaments de residus i degradació de l'entorn de ribera característic.

Amb la finalitat d'acostar aquest espai a la població i divulgar-ne els valors, l'entitat va creure que la millor estratègia era començar per un concurs de fotografia de l'espai natural. D'aquesta manera es permetia que la població s'acostés a la Riera i l'observés en deteniment, una fórmula d'educar ambientalment a la població indirectament.

Objectius/contingut i procediment

Els objectius van ser:

- Acostar l'espai de la Riera de la Boella a la població.
- Divulgar els valors naturals que té l'espai.
- Educar sobre la necessitat de conservar aquest "reducte" de naturalesa en un entorn urbà com és la conurbació central del Camp de Tarragona.

Durant un mes es va obrir el termini d'entrega de fotografies a concurs, que va comptar amb més de 40 fotos presentades. En un acte central, es va procedir a la lectura del veredict del jurat i a l'obertura de l'exposició que recollí les fotografies presentades. Aquesta exposició fou visitada per molts veïns de la Canonja.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

La iniciativa va comptar amb la col·laboració de diferents entitats del poble, així com de l'ajuntament de la Canonja.

El projecte es va autofinanciar per si mateix.

Del projecte destaquem:

- L'elevada participació.
- La descoberta de racons de la Riera de la Boella que molts desconecíem.
- La posada en marxa d'un projecte de gestió i millora de la Riera de la Boella, que per l'any 2009 ja té perfilades actuacions de restauració ambiental.
- La constatació que des de les entitats ambientalistes i amb projectes locals es pot treballar per l'educació ambiental de la població de manera indirecta.

Fotografies guanyadores:

L'Hort del Prior

Abadia de Santa Maria de Vilabertran. Xavi Camps

xavi@terramar.org

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

El municipi de Vilabertran té un dels recursos patrimonials dins del romànic més important de la comarca de l'Alt Empordà. Aquest, tot i estar enmig del nucli urbà, sempre ha estat separat de la participació ciutadana en tots els aspectes. Una altra de les singularitats del municipi de Vilabertran és l'hort que continua vigent en el dia a dia ja que moltes famílies del poble encara en viuen.

El projecte es basa en recuperar l'hort de l'abadia amb l'ajuda dels casal d'estiu i l'escola del municipi tot buscant la implicació de l'entitat gestora del monument i l'ajuntament del poble.

Objectius/contingut i procediment

L'objectiu principal del projecte era intentar unir el Monestir amb el poble a través de la recuperació de l'hort del Prior que està dins de les dependències del Monestir.

Aquest projecte té una periodicitat plurianual.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Un dels handicaps a salvar era el problema financer ja que l'entitat gestora es comprometia a cedir l'espai sempre i quan el cost fos baix.

Els agents implicats són: l'escola del municipi, casal d'estiu, el Museu d'Història de Catalunya, l'Ajuntament i una persona de l'equip d'educació ambiental de Terramar.

Aquesta xarxa consolida el projecte en la seva durada i l'austeritat del mateix en el tema financer ja que les despeses són mínimes.

Els recursos didàctics es van desenvolupant segons les necessitats del grup i del projecte, ja que és un programa obert i viu.

Del projecte destaquem:

La relació creada entre diferents generacions

La capacitat d'una escola de dimensions petites a crear projectes transversals

La participació de la mainada ha acabat portant la participació d'altres ens locals amb l'organització de la fira de l'hort, ...

Avaluació/Valoració

Es fa una avaluació mensual del projecte en reunions obertes amb el disseny i els altres agents implicats de manera que es valora l'efectivitat de la feina feta, el grau de motivació i el projecte de futur.

un escenari de xarxa municipal: agroecologia escolar - treball a través de les llavors

Sant Cugat del Vallès, grup Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida

germanllarena@santcugat.cat; mariona.espinet@uab.cat

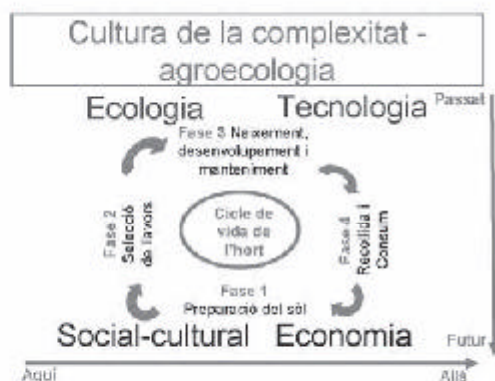
El grup de mestres (bressol i primària), profes (secundària) i educadors/es ambientals "Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida" de 15 escoles de Sant Cugat es planteja com treballar a través de l'hort.

- Com podem organitzar els continguts al llarg del cicle de vida de l'hort?
- Quines àrees s'hi poden veure involucrades?
- Quin tipus d'activitats volem promoure?
- Com podem potenciar la dimensió comunitària?
- Promoure uns valors que ens permetin treballar cap a la sostenibilitat de la terra

El cicle de l'hort i el cicle escolar no coincideixen massa. Habitualment els horts es treballen fent observacions de ciències, a la fase de desenvolupament de les plantes i manteniment de l'hort ("eines i feines"). També la recollida i consum permet treballar l'educació per al consum. Les fases de preparació del sòl i de selecció de llavors també permeten altres enfoccs. El grup de treball s'ha centrat en la selecció de llavors.

Com veu la cultura de la complexitat l'agroecologia?

L'agroecologia proposa una quàdruple mirada: la tecnològica, l'ecològica, la sociocultural i l'econòmica. Podem mirar cada proposta educativa des d'aquestes vessants?

Selecció de llavors

Ecologia	Tecnologia
• Com es?	• Com es conserven?
• Com es transformen? • Per què?	• Com es "re-fan"?
• Quina diversitat trobem?	
• Què necessitem per gemenar?	
• Com ens organitzem per obtenir-les?	• Quant ens costen?
• Com les guardem?	• Quines trebem?
• On les fem?	• On es compren?
Social-cultural	Economia

Selecció de llavors:

Quan seleccionem quines plantes volem plantar a l'hort fem servir valors socioambientals, sovint sense saber-ho: quines plantes gasten més o menys aigua? Les llavors que comprem provenen d'hivernacles de producció de varietats híbrides? Són llavors ecològiques certificades? Escolim transgènics? Provenen d'un banc de llavors autòctones i ecològiques del moviment per la diversitat cultivada?

La decisió de cultivar unes varietats concretes en xarxa ens permet mantenir vives una diversitat de plantes determinada, i contribuir així a la diversitat municipal, de la comunitat. L'intercanvi d'aquestes varietats dona sentit a la xarxa i permet recuperar tradicions locals.

Passat i futur:

La història ens aporta les explicacions de les decisions preses que ens han dut a la situació actual: quan i per què es va decidir cultivar cereal en comptes de vinya? Quin tipus de farina es cultivava? Com entraven nous cultius a la comunitat i quines conseqüències ha comportat? No hauríem de treballar una sola llavor sense treballar la seva "història personal": com han arribat a les nostres mans les llavors? Quines relacions tecnològiques, ecològiques, econòmiques i socials estableixen amb el seu entorn?

Fer recerca amb entrevistes als avis i àvies de Sant Cugat ens permetrà conèixer aquesta història i preparar-nos per introduir-nos en la història de les varietats, fer eleccions lliures de futur en base a valors socioambientals.

Selecció de llavors

El parc rural de la Torre Negra, un escenari per l'educació per la Sostenibilitat

Sant Cugat del Vallès
(Barcelona)

Proposta de gestió socioambiental i educativa pel parc rural de la Torre Negra

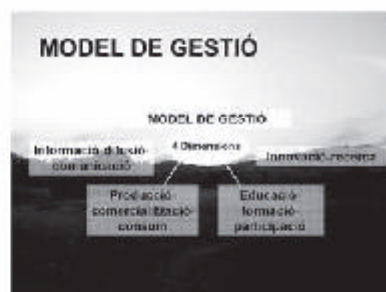
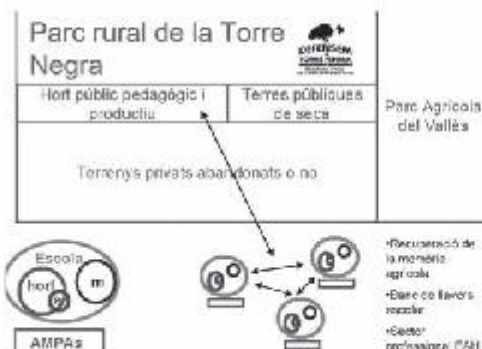
Antecedents i interrelacions

Aquest treball de final de carrera de Ciències Ambientals proposa un model de gestió basat en quatre poles:

- la comunicació i la informació
- l'educació i la participació
- la producció, comercialització i consum
- la innovació i recerca

Què es pretén?

El projecte proposa crear un escenari que mobilitzi socialment l'agricultura perduda. S'aposta per l'agricultura ecològica i pels circuits curts de comercialització.

Un hort pedagògic i productiu que produeixi aliments per unes quantes famílies que en una cooperativa de consum constitueixen un circuit curt de producció i consum.

La gent participant de la cooperativa es projecta com un grup de voluntariat ambiental que es disposa a contactar nous productors locals pels menjadors escolars.

Una xarxa d'hortos escolars permet un treball en xarxa gràcies a la participació d'educadors/es ambientals d'hort que promouen intercanvis de llavors, bancs de llavors autòctones i la relació entre els horts escolars i el pedagògic-productiu i la cooperativa de consum.

Les comunitats escolars, amb la participació de les AMPAs, estan molt motivades per fer que els seus menjadors escolars siguin ecològics i sostenibles. La realitat, però, és que els productors/es agroecològics de Catalunya no estan tan organitzats/tes ni tenen la capacitat suficient per aquesta demanda tan gran i exigent. Tanmateix, si es dona un procés d'organització ben fet, la demanda dels menjadors escolars pot ser una via importantíssima per refer dècades de desmantellament de la pagesia local, aquesta vegada amb l'agroecologia com a plantejament principal.

Cal un diàleg camp-ciutat per establir un nou pacte entre la producció i el consum, de manera que es generin condicions justes: un intercanvi de bons aliments i protecció del territori a canvi d'uns preus justos i un consum responsable. Actualment el poder de decidir els preus el tenen les grans superfícies i les agro-indústries, que estan provocant una pèrdua de diversitat cultivada, l'abandó del camp i una caiguda de les condicions de vida de la majoria pagesa de la població mundial.

Les escoles i els seus menjadors escolars poden ser les protagonistes d'un procés important que ha de ser educatiu. Els educadors/es ambientals dels horts poden ser els impulsors d'aquests processos amb el professorat.

Maleta didàctica

Què en saps, dels ratpenats?

Carles Flaquer, Belén Fernández-Villacañas, Èlia Montagud

m.granollers.cn@diba.cat

Antecedents i interrelacions

Aquesta eina didàctica en forma de maleta és un recull de recursos per conèixer una mica millor el món dels ratpenats, segurament els nostres veïns vertebrats més desconeguts.

És fruit del treball de l'Àrea d'Investigació de Quiròpters del Museu de Granollers Ciències Naturals, que ha constatat el desconeixement generalitzat que hi ha d'aquest grup, i l'equip pedagògic encarregat dels tallers i activitats del Museu.

Objectius, continguts i procediments

Les activitats que es proposen estan basades en procediments variats (des de fibres més clàssiques de relacionar conceptes, a activitats plàstiques i lúdiques, i una proposta de petita recerca per a Batxillerat).

Els objectius són: familiaritzar-nos amb els ratpenats, desfer prejudicis i falses creences, millorar les nostres relacions i respectar i valorar el seu paper als ecosistemes.

Recursos oferts

La maleta inclou diversos recursos:

- presentació i recomanacions per a educadors, amb una llista de fonts d'informació addicional
- un conte i un titella per a EI
- una carpeta amb 12 fibres per a EP i ESO amb activitats diverses
- dos detectors d'ultrasons, amb una fitxa d'instruccions i suggeriment de petita recerca (ESPO)

Del projecte d'estaquem...

La novetat del tema, ja que ha estat molt poc explorat fins ara.

Avaluació

En cada préstec, la maleta s'entregarà amb un full d'avaluació i suggeriments de millora.

Tots aquests materials estaran en període de prova almenys durant un any.

"Al barri naturalment"

Pla de dinamització socio-ambiental al barri de la Sagrada Família de Barcelona

Joan Solé Mercadé. ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental

roada@uni.ictnet.es

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Aquest projecte neix a partir d'una iniciativa conjunta entre el Districte de l'Eixample, l'Institut d'Educació i el teixit social i s'emmarca en el Projecte Educatiu de Ciutat. Es va portar a terme entre el 1998 i el 2003.

Objectius/contingut i procediment

L'objectiu és millorar la qualitat ambiental del barri i la ciutat creant una consciència ciutadana a favor del medi ambient, afavorint uns comportaments i unes actituds més ecològiques i programant accions concretes i efectives implicant tots els agents socials.

En destaquen els següents projectes: camí escolar, estudi de la producció de residus al sector comerç, mapa verd del barri, construcció del punt verd de barri i l'aula ambiental adjacent, l'hort ecològic al terrat del Centre Cívic i el Cicle de Medi Ambient al Centre Cívic.

Recursos:

Es constitueix el Fòrum Cívic de la Sagrada Família, fòrum de participació que aplega l'Administració Municipal i tots els agents socials del barri. S'estructura en una assemblea, una comissió de seguiment i comissions de treball.

Diferents organismes municipals aporten els recursos necessaris per portar a terme els projectes: Districte de l'Eixample, Pro-Eixample, Institut d'Educació, Sector de Mobilitat i Via Pública, Agència d'Ecologia de Barcelona.

Hort ecològic al terrat del Centre Cívic Sagrada Família

Activitat a l'Aula Ambiental de la Sagrada Família

Del projecte destaquem:

Aquesta nova forma de treball conjuntament ha permès:

- Articular fórmules de participació per implicar tots els sectors de la societat en la presa de decisions.
- Afavorir una conscienciació i un sentiment de ciutadania responsable.
- Atendre demandes i necessitats concretes de la ciutadania.
- Avançar en projectes reals de millora de la qualitat de vida i del medi ambient.

Avaluació/Valoració

El treball realitzat es valora molt positivament ja que s'han realitzat projectes que queden per sempre al barri.

El fet de treballar conjuntament aspectes de comunicació i formació amb d'altres que es tradueixen en actuacions de millora del barri ha suposat un major èxit i fer més creïble i efectiva l'educació ambiental.

L'experiència iniciada ha servit per impulsar altres projectes similars en altres barris de Barcelona.

Joc online d'intercanvi d'emissions de CO₂

Projecte europeu Minerva

<http://carbongame.org>

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

El projecte "carbongame" és un projecte europeu Minerva liderat pel Field Studies Council on han intervingut 5 països: Anglaterra, Polònia, Lituània, Itàlia i Espanya representada per la SCEA.

El procés, al llarg de gairebé 3 anys, s'ha fet tot online excepte 5 trobades presencials (una a cada país) per treballar de manera més directa els continguts de la pàgina web on hi ha el joc. Unes primeres proves pilot. Una revisió i una continuïtat (fins al moment una mica aturada).

La pàgina web pretén simular la compra-venda d'emissions de CO₂ entre els diferents països. El joc cal fer-lo de manera simultània amb tots els equips inscrits a la pàgina.

A la mateixa pàgina hi ha uns materials didàctics per al professorat per tal de treballar el tema del canvi climàtic amb els alumnes que després juguin a la compra-venda.

Objectius/contingut i procediment

Crear i difondre un joc on-line sobre el canvi climàtic (el règim de comerç d'emissions) per a escoles de secundària (13-19 anys) a la UE.

Elaborar un material didàctic accessible a través d'Internet.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Humans: les persones tècniques de les diferents entitats de cadascun dels països, així com el professorat de 5 escoles implicades en el procés de cadascun dels partners.

Recursos financers: diners de la UE. I l'aportació proporcional de cadascuna de les entitats dels diferents països. Per part de la SCEA s'hi ha invertit amb hores i l'ús de l'espai.

Del projecte destaquem:

Un procés participatiu amb altres països europeus. 5 trobades presencials, una a cadascun dels països.

L'intercanvi de visions i realitats amb els altres partners.

Per l'equip ha suposat un esforç per consensuar continguts educatius amb altres països de dinàmiques diferents a les nostres.

Avaluació/Valoració

Amb el retorn de les diferents escoles que han participat en el projecte.

L'anàlisi que han fet els responsables del projecte a nivell europeu.

Projecte de Dinamització de l'Educació Ambiental a les Escoles de la Mancomunitat La Plana

Amau Amat i Vinyoles (aamatv@gmail.com)

Antecedents i Interrelacions

La Mancomunitat La Plana és una entitat intermunicipal que dona diversos serveis a una dotzena de municipis del sud de la comarca d'Osona. Entre aquests serveis es vol oferir a les escoles d'aquests municipis el d'Educació Ambiental, que ha de servir de reforç per les campanyes de comunicació que es fan per a la gestió de la recollida de residus. Per tant, el projecte té la voluntat d'oferir assessorament, recursos i disseny d'activitats específic per a cada una de les 16 escoles de primària de la Mancomunitat La Plana.

Objectius:

Els objectius del projecte per al curs 2008/09:

1. Establir contacte amb les escoles i conèixer les seves necessitats.
2. A partir de les seves necessitats, establir un programa d'activitats per a cada escola codissegat amb el professorat per treballar algun dels aspectes relacionats amb els residus.
3. Promoure activitats que es perllonguin al llarg del curs.
4. Promoure la participació dels alumnes en les activitats, perquè siguin ells mateixos els que facin propostes de millora al centre.
5. Buscar el compromís del professorat per portar a terme les actuacions de millora que han proposat els alumnes.

Del projecte destaquem:

La metodologia de les activitats, encara que les activitats no siguin sempre iguals, perquè es codisseguen amb el professorat i la temàtica no sigui la mateixa, la manera de funcionar s'intenta mantenir a cada centre.

Es parteix d'un context real i proper per als alumnes, com és la seva escola. Els alumnes analitzen les deficiències en la gestió de residus, en algun tema que sigui problemàtic a l'escola (com els embolcalls de l'esmorzar, la separació de les deixalles, la gestió del paper, etc.).

Des de l'anàlisi que fan els alumnes, ells mateixos fan propostes i prenen decisions per millorar la gestió d'aquest aspecte. Aquestes propostes són recollides i assumides per la comunitat educativa de l'escola, que es compromet a portar-ne algunes a terme durant aquest curs escolar.

Recursos humans:

Un educador ambiental que coordina, dissenya activitats i assessoria les escoles.

L'equip de medi ambient i de comunicació de la Mancomunitat La Plana

Avaluació/Valoració

S'ha evidenciat fins al moment, una bona voluntat del professorat per realitzar aquest tipus d'activitats i per assumir la proposta dels alumnes.

La metodologia sembla funcionar en temes diversos (com la problemàtica en els embolcalls de l'esmorzar o la separació de les deixalles) i en escoles diferents.

"Els horts escolars"

Formació i assessorament per a la creació d'hortos i jardins escolars ecològics

Joan Solé Mercadé. ROADA – Equip de Serveis d'Educació Ambiental

roada@uni.ictnet.es

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Des de l'any 2001 l'Ajuntament de Barcelona anima als centres educatius a fer la seva Agenda 21 Escolar, com a projecte d'educació, participació i implicació cívica. Actualment ja hi participen 298 centres educatius dels quals prop del 40 % tenen projectes relacionats amb la biodiversitat, els horts i els jardins escolars. Per altra banda diferents escoles de Catalunya demanen a través dels Plans de Formació de Zona formació específica relacionada amb aquests temes.

Objectius de la formació

Conèixer l'agricultura ecològica i aplicar-la en un projecte d'hort escolar.

Gestionar correctament la posada en marxa i el funcionament de l'hort.

Integrar l'hort escolar en la gestió ambiental de l'escola.

Introduir l'hort dins del currículum escolar com una eina transversal de treball interdisciplinari.

Establir diferents nivells de treball de l'hort per tal d'implicar els diferents cicles del centre i potenciar la interacció i la cooperació entre ells.

Prendre l'activitat de l'hort com una eina d'intercanvi i contacte entre els membres de la comunitat educativa.

Recursos:

S'articula un pla de formació que permet als col·lectius implicats fer una formació per adquirir coneixements bàsics tècnics, metodològics i pedagògics per posar en marxa l'hort i el jardí escolar. També s'articulen seminaris pel seguiment de la feina feta, intercanviar experiències o profunditzar en aspectes de gestió i participació de la comunitat educativa.

Activitat de treball i intercanvi d'experiències.

Activitat pràctica dels cursos de Formació a 18 mestres i professors.

Del projecte destaquem:

Els horts i els jardins escolars no són tan sols espais per a l'estudi de les plantes sinó que esdevenen una font inesgotable de recursos educatius, des del mateix moment que es comença a planificar, i una eina interessant per posar en pràctica estratègies de gestió, organització, relació i participació que milloren tot el procés educatiu que fan les escoles.

Avaluació/Valoració

Cada cop hi ha més centres amb projectes d'aquest tipus generant una demanda formativa.

El fet de treballar en xarxa permet establir sinergies que fan que els projectes avancin cap a una millora qualitativa tant des del punt de vista ambiental com pedagògic i de gestió.

"Elaboració de material de suport pel professorat en relació a l'hort i el jardí escolar pels programes Agenda 21 escolar de Barcelona i Escoles Verdes"

Joan Solé Mercadé. ROAD – Equip de Serveis d'Educació Ambiental

road@uni.ictnet.es

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

La posada en marxa dels programes Agenda 21 Escolar de l'Ajuntament de Barcelona i Escoles Verdes de la Generalitat de Catalunya va posar de manifest la necessitat d'elaborar material específic de suport pel professorat. Tenint en compte la tipologia dels projectes que s'impulsaven en aquests programes i que potencien una nova forma de treballar l'educació ambiental, era necessari dotar els docents d'eines, recursos i estratègies per tirar-los endavant.

Contingut bàsic dels materials elaborats

Introducció a l'agricultura ecològica

Conceptes bàsics i aspectes clau per al correcte funcionament d'un hort ecològic: la terra, les plantes i la fauna.

Planificació i organització de l'espai

Disseny i distribució.

Preparació i fertilització de la terra.

Enjardinament de l'entorn.

Les eines necessàries.

Fem compost.

Plantatge i gestió pedagògica i de gestió

El treball previ: diagnòstic, actuacions necessàries i recursos disponibles.

Organització i gestió del projecte.

Pla de comunicació.

Propostes per a la integració curricular.

Recursos:

- *L'hort escolar. Guia pràctica d'horticultura ecològica.*

Editada per l'Ajuntament de Barcelona. Es distribueix gratuïtament als centres educatius i està disponible en format PDF a www.bcn.cat/agenda21/a21escolar/.

- Presentacions de Power Point per difondre entre tota la comunitat educativa.

- Material específic que s'elabora segons les necessitats dels centres educatius.

- Elaboració de nous continguts per al web del programa Escoles Verdes.

Portada de la publicació editada per l'Ajuntament de Barcelona

Del projecte destaquem:

Els materials han estat elaborats i supervisats per un ampli equip d'experts en educació ambiental.

El fet de fer la formació i l'assessorament de forma paral·lela ha permès elaborar els materials atenent a les necessitats específiques dels projectes i desenvolupant més detalladament aquells aspectes que generaven més dubtes i preguntes.

Avaluació/Valoració

Els docents valoren molt positivament el tenir un material de suport adaptat a les característiques dels projectes que treballen i elaborat pel mateix equip que porta a terme la formació i l'assessorament.

S'està treballant per millorar la informació disponible a través dels webs per fer-les més interactives, dinàmiques i canviants, donant protagonisme a les escoles i refermant la idea de xarxa.

Portada de la publicació

ELS JOVES PROTECTORS DE LA BIODIVERSITAT

Projecte escolar de la protecció i preservació de la diversitat, dels recursos genètics
domèstics, i la recuperació social de la cultura agrícola

DESCRIPCIÓ

En l'actualitat estem vivint el greu problema de la desaparició d'un gran nombre de varietats vegetals conreades i de les races d'animals domèstics tradicionals, que són l'herència de 10.000 mil anys de cultura agrícola. Aquestes varietats tenen un immens valor com a recurs genètic per el futur. Des de fa 50 anys han deixat progressivament de ser conreades i són substituïdes per altres varietats modernes, obtingudes per milloradors genètics (biòlegs, agrònoms i velerinaris) a partir d'aquestes llavors tradicionals, en vies de desaparició.

L'objectiu d'aquest treball, és desenvolupar una experiència que consisteix en implicar els alumnes en aquesta problemàtica, i que aquesta implicació esdevingui un motor important per a l'aprenentatge global dels alumnes, tot integrant els valors per a la sostenibilitat.

Aquesta implicació es pensa aconseguir fent participar els nostres alumnes, en un programa ja dissenyat amb aquesta finalitat; és el programa *abod10000ef* de l'associació Mediambiental Ecoparatges. Aquest programa serà la base i guiatge d'aquesta participació,

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Humans: el professorat, alumnat, Famílies i els pagesos/ies o veritables protectors.

Associació mediambiental Ecoparatges, i la guia de la Web *abod10000ef.org*

Roser Ylla, membre de l'associació Ecoparatges

rylla@xtec.cat

ecoparatges@gmail.com

Del projecte destaquem:

És un projecte de tota l'escola.

Els alumnes, són protagonistes en la cerca d'aquestes llavors, i dels seus protectors, i que prenen el compromís de ser els hereus d'aquesta protecció, una acció real i possible.

Quan els joves protectors de la biodiversitat parlen amb l'avi, l'àvia, l'oncle o el veí, estan fent servir les fonts orals, que els ajudarà a comprendre el passat i a situar-se en la pròpia realitat, tot fent un ardu de la memòria històrica.

Els joves protectors de la biodiversitat recuperen valors de les generacions passades i els poden integrar com a valors propis que els ajudaran a pensar i tenir una actitud optimista en un futur possible.

Els joves protectors també prenen el compromís de buscar nous protectors a les escoles veïnes, compartint i ampliant el banc de llavors.

Avaluació/Valoració

Aquest programa s'ha aplicat a dues escoles de primària de Catalunya, l'escola *Graziella* de Barcelona durant el curs 2001-2002 que al 2003 es convertí en l'escola *Torrent de can Carabassa*, on es continuà la seva aplicació. També s'ha aplicat al CEIP Font de l'Arç de Vilanova d'Escornalbou.

S'ha evidenciat que hi ha possibilitat de trobar encara llavors tradicionals, i s'han començat petits bancs de llavors, fent manteniment *in vitro*, i manteniment *en viu* de les llavors en l'hort protector, amb tot el que comporta l'hort escolar com a entorn d'aprenentatge.

Un projecte comú i compartit

Nom del centre escolar: CEIP EL GURRI de Taradell (osona) - ZER Les Guilleries-
Persona de contacte: Encarnación Pérez i Ramon Redorta
Adreça de correu electrònic: a8029283@xtec.cat

Destinatari: famílies i alumnat de cicle mitjà i superior de l'escola i sobretot la resta de companys dels centres de la mateixa ZER les Guilleries.

Per què ho fem i com s'ha decidit?

El nostre Centre venia de la ZER La Plana i s'incorporava a la ZER Les Guilleries. En aquest nou grup d'escoles el CEIP Els Castanyers de Viladrau ja és escola verda i també participava al programa Viu el Parc, que promou la Diputació de Barcelona i Girona i que coordina l'equip de l'escola de natura Santa Marta de Viladrau.

La voluntat de compartir projectes i propostes conjuntes en fa plantejar primer entrar al programa viu el Parc tot i que el nostre municipi no té territori al mateix i segon crear un projecte de centre per tal d'esdevenir escola verda i en aquest sentit presentem el PIE, programa d'innovació educativa conjuntament amb el CEIP Les Basseroles al Departament d'Educació.

Però el que volem presentar en aquesta ocasió és el procés per portar a terme el primer repte, el treball fet conjuntament al programa Viu el Parc.

Què volem aconseguir?

Generals

- Compartir i cohesionar els grups d'alumnes dels diferents centres de la ZER.
- Iniciar el camí per esdevenir escola verda, per via dels treball de camp que ens apropin al coneixement de la realitat del nostre entorn.

Específics del centre

- Augmentar el nivell de coneixement del nostre veï, el Parc Natural del Montseny.
- Conèixer un dels oficis apunt de desaparèixer i valorar la feina d'un artesà del nostre poble.

Com ho hem fet?

Hem triat un tema sobre oficis en davallada, es tractava de fer una entrevista a una persona del nostre poble per conèixer, varem triar el senyor Jordi Coll, l'última persona de Catalunya que sap fer esclops. Varem estar preparant les preguntes a l'escola i un dia ens varem trobar amb ell i li varem fer l'entrevista. Llavors amb la documentació que teníem varem crear la pàgina que aniria a l'agenda. Llavors hem fet una sortida al Parc Natural del Montseny amb tota la ZER i hem fet diferents activitats per conèixer l'entorn.

Taradell
 Barri de l'Esclop

Un dia vam anar al parc i vam veure un esclop. Era un objecte molt bonic i vam pensar que seria interessant fer-ne un. Vam anar a buscar la fusta i vam començar a treballar. Va ser molt divertit i vam aprendre molt de noves coses.

El nostre mestre ens va explicar que els esclops són una peça molt important a l'arquitectura catalana. Són una manera de decorar les parets i també de protegir-les. Els esclops són fets de fusta i són molt bonics.

Vam fer un esclop i vam quedar molt contents. És una feina molt bona i vam aprendre molt de noves coses.

Quan ho hem fet ?

Durant el curs hem preparat i creat la pàgina que va a l'agenda. I la sortida amb la ZER al Parc del Montseny s'ha realitzat el segon trimestre. En aquesta sortida ens varem trobar amb altres centres dels municipis del parc.

Materials i recursos que hem fet servir

Primer varem triar el tema que aniria a l'agenda i que volíem explicar a la resta de companys del parc natural del Montseny, en aquest cas un ofici. Llavors varem estar mirant els oficis que es realitzaven en el nostre poble i en varem escollir el d'escloper, que ens va semblar interessant ja que és un ofici que ha desaparegut. Varem comunicar-nos amb l'escloper i li varem demanar per quedar un dia per realitzar-li unes preguntes i sobre tot perquè ens expliqués el seu treball, fustes, eines, usos... En definitiva, ens fes viure una mica la seva passió, ara entreteniment, com artesà reconegut. Un cop varem tenir la informació la varem redactar i enviar per fer l'edició de les agendas que utilitzaríem el proper curs.

Com ho avaluem ?

Ha estat una activitat docent força transversal doncs en l'aspecte curricular s'han tractat els oficis i el coneixement del medi social i natural de l'entorn propi. El producte resultant, l'agenda, és una eina de comunicació amb les famílies i que utilitzem durant tot el curs i valorem molt positivament el fet de fer un treball cooperant amb els altres centres de la ZER i el Parc Natural.

Com ho hem explicat?

Els alumnes de la ZER i els seus mestres han utilitzat les agendas durant tot el curs.

Valoració

Tot i que el repte sembla petit i l'aportació dels mestres poca cosa donat que hi ha una entitat d'EA que ho organitzava, al centre ha estat un pretext i moment d'inflexió alhora de plantejar-nos nous reptes d'educació per a la sostenibilitat. Val a dir també que l'ús de l'agenda també és una manera de fer arribar a les famílies el nostre compromís ambiental.

moment de la visita-entrevista a l'escloper

detall d'una de les activitats fetes durant la sortida al bosc de malhivern entre La Garriga i Samalús

Punt Verd Mòbil Escolar (PVME): un exemple de coordinació entre tècnics de gestió municipal i els centres escolars

Mireia Abril i Janer, Alba Castellort i Valls, Hilda Weissmann,
 Agenda 21 Escolar (A21E), Medi Ambient, Ajuntament de Barcelona

C/e: agenda21escolar@bcn.cat Web: <http://www.bcn.cat/agenda21/a21escolar>

Antecedents i interrelació amb altres actuacions

Des del curs 2001-2002, els centres educatius de l'A21E de Barcelona que promouen diagnòstic i plans d'acció entorn la temàtica dels residus troben a faltar un sistema de gestió de residus que s'adapti a les necessitats concretes de les escoles i instituts, com per exemple: facilitats per la gestió dels diferents tipus de residus tant a dins com a fora dels edificis, formació del personal de les empreses contractades (servei de menjador i servei de neteja), etc.

El Punt Verd Mòbil Escolar (PVM Escolar) neix de la necessitat de trobar un sistema pràctic per gestionar els residus especials i és un bon exemple de participació i coordinació dels diferents agents implicats.

Objectius

L'objectiu és de disposar d'un camió de recollida de residus especials (PVM) per a l'ús dels centres educatius. Pretenem que sigui visible i diferent a la resta de PVM de la ciutat, i que s'adapti a les necessitats de la comunitat educativa, tant per a gestionar els residus, com a eina de sensibilització i educació.

Descripció, fases d'implantació / temporalització, i públic a qui es dirigeix

Tardor del 2005: oportunitat de disposar d'un camió nou a partir del gener del 2007.

Hivern 2005-2006: un grup de treball amb professorat de l'àrea de visual i plàstica de diversos centres (primària i secundària) inicia un procés de creació col·lectiva per decidir la pintura exterior del camió.

Primavera 2006: Alumnes de batxillerat artístic treballen amb una dissenyadora per a adaptar els dibuixos finalistes al camió. El disseny interior, la distribució dels diferents contenidors així com els departaments especials, i la senyalització dels mateixos, s'ha d'adaptar també al tipus de recollida escolar: hi col·labora una tècnica de S'raze.

Març 2007: inici del servei. Paral·lelament a la tasca de gestió dels residus, el PVME ha de ser una eina educativa per a tota la comunitat escolar: és l'alumnat acompanyat del professorat, monitores i monitors o personal no docent que llura els residus al camió.

Com a eina de sensibilització d'altres col·lectius com les famílies, veïns i veïnes del barri, etc. el camió s'estaciona davant de l'escola abans de l'entrada de l'alumnat i hi resta tot el matí. Des de la coordinació es facilita material de difusió per a que l'alumnat informi a les famílies, que hi poden portar els seus residus especials. El PVM Escolar disposa d'un lector de targetes i també facilita la tramitació de la tarja magnètica de bonificació a la *Taxe Metropolitana de Tractament de Residus*.

Recursos utilitzats

- S'ha destinat un dels PVM de la ciutat a les escoles, el disseny exterior i la distribució interior són especials.
- La itineració del PVME és a demanda, a diferència de la resta de PVM que tenen uns horaris i itineraris establerts.
- El personal que itina el PVME (conductor) ha tingut una formació per poder tractar a diari amb l'alumnat.
- S'ha contractat a una persona que coordina el PVME i atén totes les consultes sobre residus de les escoles, elabora les programacions i els informes periòdics corresponents.
- A la web de l'A21E es disposa de la documentació necessària per informar-se i demanar el servei.

Destaquem com a innovació en la nostra experiència:

- 1) El procés participatiu amb múltiples actors de diferent procedència, inclòs l'alumnat dels centres
- 2) Un servei de gestió de recursos que és ara una eina de sensibilització i d'educació.

Avaluació/Valoració

La demanda no ha parat de créixer, i s'ha regularitzat la demanda d'alguns centres. Al llarg del curs 2007-2008 s'han fet 198 visites. Els centres que porten més anys al programa són els que proporcionalment en fan més demanda.

En aquests moments s'està gestionant un segon camió, més petit, que podrà maniobrar millor, tant en els casos antics (Ciutat Vella, Gràcia, Sarrià, etc.) com a l'interior d'alguns patis o equipaments escolars.

"programa escolar Viu el Parc"

Àmbit escolar. Ma Josep Prat / Núria Canals

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Es tracta d'un programa educatiu que forma part d'un programa cultural i lúdic més global, gestionat per l'entitat FUSIC, Fundació Societat i Cultura, amb el patrocini de les Diputacions de Barcelona i Girona. Una proposta d'educació ambiental que es desenvolupa al Parc Natural del Montseny i el Parc del Castell de Montesquiu.

Objectius/contingut i procediment

El programa porta vuit anys de durada i es visualitza amb l'edició de l'agenda escolar. Els continguts versen sobre la vegetació, la fauna, la història, el relleu, ... Alguns anys és d'un sol tema, altres els tracta tots. Es realitza una sortida al parc, que cada curs és en un indret diferent. La finalitat és afavorir que els escolars participin en la creació d'un material propi, que els serveixi per tenir un coneixement més global del Parc, tant a nivell d'història natural com social, i també per propiciar l'intercanvi i les coneixences entre ells.

Tres eixos mouen aquesta proposta: conèixer i divulgar el nostre entorn més proper, intercanviar informació i establir noves relacions i realitzar un producte d'utilitat dins i fora de l'escola. Aquests tres eixos conflueixen en la proposta de creació de l'Agenda escolar Viu el Parc. Aquesta incorpora, a més de la informació que cada centre ha recollit durant la sortida i que posteriorment treballa a l'escola, propostes didàctiques sobre els àmbits dels residus, el paisatge, l'energia i l'aigua.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

La coordinació del programa la porta a terme el centre de Santa Marta CIEP, de Viladrau, amb la col·laboració dels equipaments d'EA de APREN del Figaró, ADEMC de Montseny, i La Farga de Fogars de Montlú.

Del projecte destaquem:

Que els alumnes coneixen una mica més l'espai natural protegit al qual el seu municipi hi té territori. Que es troben nens i nenes de diferents pobles i tenen l'oportunitat d'intercanviar entre ells una descoberta diferent. Els primers anys era una sortida tipus gimcana que els nens anaven en grups amb el mestre i durant el recorregut anaven fent diferents proves sobre un àmbit.

Que fa dos anys que es fa una sortida més de descoberta o de camp, en el que l'alumnat en petits grups i acompanyats per un educador d'un equipament d'EA del territori, els fa experimentar durant el recorregut, els aspectes relacionats amb la vegetació, la fauna, la història, i l'ús del territori, amb la voluntat de fer-se preguntes i cercar-ne les possibles respostes.

Que aquest camí es recollia amb petites activitats sensorials i procedimentals, que cada un dels centres descriu a la seva manera a l'agenda escolar del curs vinent.

Que té un abast important i implica a tots els centres i els seus ajuntaments. Una actuació amb els alumnes de 5è de totes les escoles del parc, 22 al Montseny (uns 600) i 5 al Castell de Montesquiu (uns 125).

Que es crea un material d'utilitat (l'agenda) que també arriba a les famílies durant tot el curs escolar.

Avaluació/Valoració

Els nens que participen fan coneixença del seu entorn i també entre ells.

Es fa un seguiment amb el professorat, també via enquesta, per tal que la proposta s'adeqüi al desenvolupament de les capacitats a treballar i les expectatives dels alumnes.

El Montseny, recurs educatiu

Educació formal: Toni Gutiérrez Casado, Ambientòleg i educador

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Les sortides escolars amb guiatges d'educadors ambientals fa que alguns mestres deleguin la tasca d'identificar espècies, les relacions d'aquestes amb el medi, així com l'acció humana que exerceix sobre els ecosistemes. La necessitat de trobar resposta als fenòmens i a les seves diferents formes en que se ns presenten en el medi.

Això demanda que primer recollim les dades (dubtes) i més tard en busquem les possibles explicacions.

Objectius/contingut i procediment

Es tracta de la creació d'un programa pilot inicialment d'un curs de durada, per crear un recurs com a servei pedagògic i educatiu de resposta als dubtes, propostes i curiositats formatives de mestres i alumnes per desenvolupar competències bàsiques dels alumnes. Aquestes preguntes que vehiculen els mestres tutors de curs o cicle de cada un dels centres, són enviades a l'espai web per a ser respostes. És per això que no és una eina de respostes de l'àmbit de la gestió de l'espai natural protegit, sinó un instrument pedagògic de coneixement del medi.

Objectius :

Facilitar als mestres i professors informació d'utilitat pel desenvolupament curricular de treballs i sortides al medi proper.

Donar eines i recursos didàctics per fomentar el coneixement del Massís, potenciant la proximitat i sentit de pertinença a l'espai natural.

Augmentar l'interès dels alumnes pels aspectes naturalistes, paisatgístics i patrimonials.

Crear un recurs educatiu positiu, obert, individualitzat i proper.

Facilitar enllaços, treballs en xarxa, intercanvis i interaccions entre centres educatius i aquests amb els centres de documentació i equips d'EA existents.

Recursos: (humans, finances i didàctics)

Humans: Equip docent del centre Santa Marta CIEP.

Aquest programa compta amb el suport econòmic de la Diputació de Barcelona.

Del projecte destaquem :

Que vol donar resposta a la necessitat expressada pels mestres de disposar d'un recurs a l'abast dels alumnes que els faciliti la recerca d'una manera més autònoma.

Per l'equip suposa un avanç qualitatiu

Perquè esperona a docents, alumnes i educadors ambientals, per l'ús dels recursos didàctics i d'interacció que posa a l'abast la xarxa d'internet.

Avaluació/Valoració

Es comptabilitzaran les preguntes i el seu àmbit. El seu buidatge es farà avinent als centres que ho han utilitzat, juntament amb una enquesta valoració.

La revista de l'IES Marianao

Joan Vives, coordinador d'Escoles Verdes

jvives3@xtec.cat

www.iesmarianao.com

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

La revista de l'IES Marianao està elaborada per un equip redactor format per alumnes de secundària i batxillerat, i supervisada per un professor coordinador. És un recull de notícies, entrevistes, entreteniments i una secció de medi ambient.

Al número 28 de la revista, publicat el juny del 2008, hi surten publicades algunes notícies de medi ambient que mostren les actuacions que porta a terme el centre en aquest àmbit.

PREMIS MEDIANBIENT

Tres alumnes de l'IES Marianao han guanyat un premi a la 7a Mostra Fotogràfica Escoles Verdes 2007/08 convocada per l'IES Camps Blancs. El lliurament de premis ha tingut lloc el 5 de juny de 2008, dia mundial del medi ambient, a la biblioteca Víctor Balaguer.

Energia renovable

Refugi

Arbres

L'IES MARIANAO. PRIMER INSTITUT DE CATALUNYA QUE CERTIFICA L'UNE-ISO 14001:2004

Aquest curs el centre ha fet i ha obtingut una auditoria de renovació de la norma UNE-EN ISO 9001:2000 i una auditoria inicial de la norma UNE-EN ISO 14001:2004 i ha obtingut la certificació per les dues, el 6 de maig de 2008. La ISO 9001 ja va ser obtinguda fa quatre anys. Aquesta ISO s'organitza al centre en processos i procediments per tal de facilitar gestions, activitats d'ensenyament, etc. que es duen a terme.

El centre pertany des de 1999 a una xarxa de qualitat i millora contínua del Departament d'Educació que és la que ha fet possible, juntament amb l'esforç de la comunitat educativa, l'obtenció de la renovació de la certificació. Per altra banda, i des de l'any 1998, com a centre pilot forma part de la Xarxa d'Escoles Verdes del Departament de Medi Ambient i Habitatge i el Departament d'Educació.

L'any 2007 el Departament de Medi Ambient i Habitatge ens va proposar participar en una prova pilot juntament amb onze centres més de tot Catalunya per obtenir la certificació 14001:2004 i EMAS. Per poder dur a terme aquesta certificació hem comptat amb l'assessorament molt important de l'entitat ambiental La Voia. Des d'aquí volem agrair la tasca feta per la direcció del centre, l'administradora, la coordinadora de riscos, el coordinador de manteniment, conselleria, al coordinador de la revista i un agraïment molt especial a l'alumnat del B-11 i del B-21 per la seva participació en les auditories.

Pare Canysdell, cap de serveis de qualitat i millora de FP, fa l'acte de lliurament al centre del certificat ISO 14001

AUDITORIES AMBIENTALS 2007

Com cada curs, i durant el segon trimestre, l'alumnat de primer de batxillerat (B-11) ha realitzat les auditories ambientals, des d'aquí els hi agraïm el treball fet, que ha estat imprescindible per poder certificar per la UNE-EN ISO 14001:2004.

En primer lloc agrair a la direcció del centre les facilitats i informacions donades, així com a l'administradora, el coordinador de manteniment, al Luis Aguayo, a la Comissió Ambiental i als conserges. També al professorat que ha hagut d'aturar les classes per poder fer enquestes.

Els resultats obtinguts durant els darrers tres anys s'han representat en uns gràfics, dels que s'han pogut extreure les següents conclusions:

Auditoria de l'energia:

- Ha pujat el consum d'energia per persona
- Es consumeix més energia de la necessària
- Els alumnes no són conscients que s'ha d'estalviar
- La majoria d'alumnes no són respectuosos amb les instal·lacions

Auditoria de l'aigua:

- Ha disminuït el consum d'aigua per persona
- Els alumnes són més conscients que s'ha d'estalviar aigua
- La majoria d'alumnes són respectuosos amb les instal·lacions

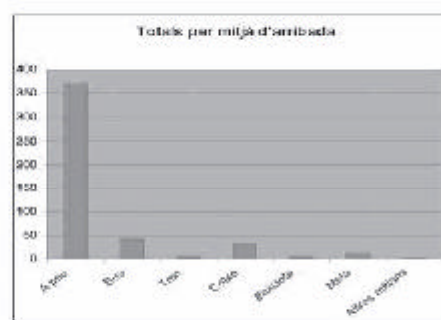
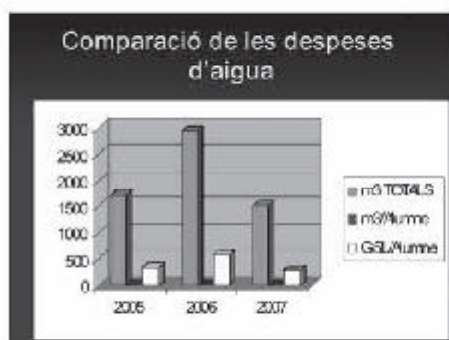
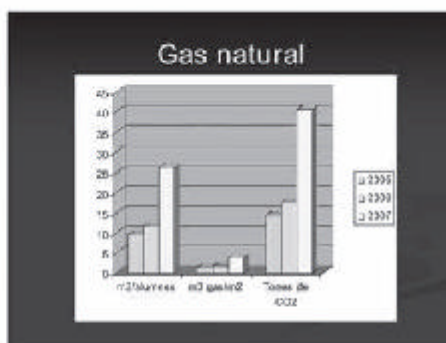
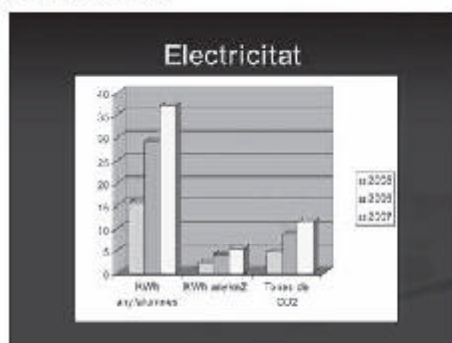
Auditoria dels residus:

Millors pel 2008:

- Continuem demanant l'ajuda de tots els alumnes en la recollida selectiva de residus i no en llençar-ho a les papereres generals
- Demanem l'augment de les deixalles a nivell de recollida selectiva i la disminució de les papereres generals

Auditoria de mobilitat:

- La majoria d'alumnes arriben a l'institut a peu
- Però també hi ha un gran nombre d'alumnes que utilitzen el bus i el cotxe
- Els mitjans de transport menys utilitzats són, en ordre decreixent, la moto, la bicicleta i el tren
- Esperem que de cara al proper any puguem millorar una mica en tot, i desitgem comptar com sempre amb l'ajut de tota la comunitat educativa.

Comparació en Litres							
Material	Blau	Verd	Groc	Normal	Piles	Toner	Total
2007	68750	500	3050	282150	30	120	354600
2008	56500	50	10000	292000	34	75	358659

L'hort escolar com a eina de participació

IES L'Estatut, Rubí, Josep lluis Estaña

jestana@xtec.cat

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Al centre durant aquests darrers tres cursos hem tingut un projecte d'innovació ambiental. Inicialment pensàvem aprofitar el projecte per treballar l'hort escolar i enjardinar una part dels espais verds del centre i relacionar-ho amb les àrees curriculars més afins.

Ho hem treballat amb alumnes de l'ESO a través de crèdits variables i optatives i amb tallers d'"enjardiment" com una activitat més de les festes que s'organitzen al centre.

Aquest projecte inicial ha anat evolucionant en aquests tres anys per convertir-se en un projecte que pretén promoure accions i actuacions per arribar a aconseguir un centre més sostenible.

Objectius/contingut i procediment

Propiciar la participació i la implicació del professorat i alumnat en el projecte de sostenibilitat del centre.

L'hort ha estat el punt de partida d'aquesta implicació inicial, sobretot del professorat, i ens ha permès proposar altres activitats relacionades amb la sostenibilitat per treballar amb l'alumnat.

Un punt important ha estat la valoració positiva que fa el professorat de les activitats que es realitzen a l'hort i que a més, han estat viscudes com a profitoses per a l'alumnat. Al mateix temps s'ha donat difusió del que es fa a la comunitat educativa, mostrant l'hort i explicant el que es conrea i com es treballa, penjant fotografies a la pàgina web del centre i articles a la revista o fent rams de roses del jardí o repartint alguns dels productes que es cullen a l'hort a l'alumnat que el treballa o al professorat i personal no docent.

En paral·lel, a les tutories es treballen temes ambientals planificats prèviament i propostes sorgides de la comissió dels ecodelegats que acostumen a estar relacionades amb problemes mediambientals del centre. S'ha creat la figura del curs vedador del pati. L'ambientalització del centre i aules amb plantes que cuiden els alumnes.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Humans: La majoria de professorat del centre, ja sigui des de la comissió del professorat com en accions directes amb l'alumnat a la classe, pati, passadissos.

Del projecte destaquem:

L'aspecte o l'àmbit més rellevant

La participació i implicació de la majoria del professorat i de l'alumnat en activitats mediambientals.

Increment de la participació en les activitats de l'hort de professors i grups d'alumnes (aquest curs tenim dos horts de regadiu i un de secar i el jardí).

Creació de la comissió d'ecodelegats i l'interès i compromís d'aquests alumnes.

La interacció que es va iniciant entre l'alumnat més compromès i el que mostra una actitud no tant positiva.

Per l'equip suposa un avanç qualitatiu per millorar la conscienciació de tota la comunitat educativa, mostrant més preocupació per la millora de la neteja, consum d'aigua, estalvi energètic, etc.

Avaluació/Valoració

S'ha evidenciat una millor actitud per part del professorat en el tractament en els temes referits a la sostenibilitat del centre amb els seus alumnes, en les converses que es mantenen entre el professorat, en els suggeriments i propostes a la comissió ambiental i en general a la participació i implicació en tots aquests temes.

C.I.E.P. CENTRE D'INNOVACIÓ EDUCATIVA DEL PARC

viladraueducacio.com

santamarta@viladraueducacio.com

Antecedents i Interrelacions:

Els CIEP's la implicació de l'equip d'EA al territori. Per què la participació no sigui un valor afegit i puntual en la gestió del parc natural. Proposta endegada a l'any 2005 a Viladrau i en desenvolupament.

Des de fa més de 25 anys, l'educació ambiental ha utilitzat els espais naturals protegits per a facilitar el coneixement del territori i l'apropament a aquest. Després d'aquests anys d'experiència cal entendre els ENP com un entorn en el que interactuem i totes les decisions que s'hi prenen tenen una funció divulgativa i educativa.

Cal comprendre i participar activament en un canvi social. Els problemes ambientals són també problemes culturals i econòmics. Pensem en la ciutadania no com un problema que hem d'acceptar sinó com el principal agent de canvi, comptem amb els habitants del territori, estudiosos, grups escolars, visitants i turistes. Un canvi que busca solucions preses de manera col·lectiva i participativa.

Objectius/contingut i procediment:

La denominació de CIEP (després del nom de l'equip docent i/o l'equipament que li dona cobertura) té com a finalitat definir-se com un equip amb unes característiques comunes d'objectius, amb un tarannà de vinculació al territori que en participa i explica la seva gestió, principalment en dos eixos d'acció:

- Recollir totes aquelles iniciatives educatives que s'estan realitzant en el seu espai natural i que formen part d'un conjunt d'activitats destinades, principalment, a descobrir i conèixer aspectes singulars de l'espai natural.
- Potenciar un altre tipus de coneixement de la realitat del parc. Un coneixement que plantegi els conflictes ambientals que s'hi desenvolupen, que presenti la realitat dels principals temes que s'hi gestionen, buscant la participació i la màxima complicitat de tots aquells ciutadans que hi viuen, en viuen o que el visiten.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

L'entitat o equip que s'hi adhereix es perquè disposa d'un equip i/o equipament amb professionals qualificats i amb experiència, en l'àmbit de l'educació ambiental.

L'entitat ha de disposar de materials específics propis i comuns per explicar, ensenyar i divulgar per mitjà d'una pràctica educativa i interpretativa el territori i/o espai protegit on està ubicat. Amb la voluntat de participar amb els programes de gestió, pels temes ambientals claus per a la sostenibilitat.

Del projecte destaquem:

Les noves intervencions s'han de fer amb una planificació integrada entre gestió i educació, que faci dels CIEP's centres que:

- Crein i experimentin nous programes educatius per a cada tipus d'usuari de l'ENP.
- En base als equips gestors dels ENP, que marquen quines són les prioritats d'intervenció. Desenvolupin estratègies pedagògiques i d'interpretació que permetin conèixer els programes i plans anuals d'acció.
- Col·laborin amb els serveis tècnics gestors de Parc, per la coordinació i validació tècnica dels programes.
- Facilitin la informació necessària per a fomentar el coneixement del conflicte ambiental i promoure la presa de decisions col·lectives.
- Proposin la participació col·lectiva d'una ciutadania activa i creativa que pugui entendre el coneixement general i local.
- Tinguin oportunitat de participar en la gestió puntual d'un tema determinat de l'ENP. Aquesta col·laboració de caire asserit pot concretar-se en aportació d'idees i/o propostes d'acció culturals, educatives o en forma de recursos econòmics concrets per a projectes més globals.

Viladrau educació . com

Escola d'educació i comunicació ambiental

Ecomuseu Molí Petit

Centre d'Interpretació dels molins hidràulics i de l'ecosistema fluvial

Sant Joan de les Abadesses, el Ripollès
Centre d'Educació Ambiental Alt Ter

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Entre l'any 2004 i el 2007 el CEA Alt Ter va restaurar i adequar el Molí Petit de Sant Joan de les Abadesses, l'antic molí fariner del monestir, com a aula de natura i centre d'interpretació, on es donen a conèixer els valors de l'entorn natural de l'espai fluvial i el patrimoni cultural i social lligat als usos històrics de l'aigua.

Aquesta actuació va ser una aposta de l'entitat, que des de l'any 2000 realitza activitats d'educació ambiental al Ripollès.

Objectius/contingut i procediment

El Molí Petit centra la seva activitat a divulgar els valors de l'ecosistema fluvial i despertar l'esperit crític davant dels riscos de la seva degradació, amb la finalitat de fomentar la seva millora i conservació. També donar a conèixer l'aprofitament humà de l'aigua al llarg de la història i les repercussions d'aquest sobre el medi natural per un mal ús.

Des del Molí Petit es realitzen:

- Visites guiades a l'exposició permanent de l'ecomuseu
- Activitats pels entorns de descoberta de l'espai fluvial
- Tallers d'educació ambiental
- Sortides ornitològiques per la "Ruta de la Mallerenga d'aigua"
- Activitats de sensibilització ambiental

Les activitats van dirigides a escolars, col·lectius (gent gran, grups d'amics, escales...) i persones particulars.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

L'equip és format per cinc educadors ambientals.

Els recursos financers provenen de la realització de les pròpies activitats i subvencions per inversions.

Pel que fa als recursos didàctics s'ofereix:

- Sala polivalent amb canó de projecció i taules de treball
- Audiovisuals sobre l'ecosistema fluvial i el molí fariner
- Exposició permanent sobre el molí fariner
- Exposició didàctica sobre l'espai fluvial
- Material i dossier per avaluar l'espai fluvial
- Material i dossier per treballar els ocells del molí

Del projecte destaquem:

L'aspecte més rellevant ha estat la creació d'un equipament d'educació ambiental permanent a la comarca fins aleshores inexistent.

Cal destacar que es tracta d'un projecte viu on cada any es van implementant nous recursos educatius a l'entorn del Molí Petit, com és el cas l'any 2009 de la "Ruta de la Mallerenga d'aigua", itinerari temàtic amb plafons interpretatius, miradors, menjadors i caixes niu.

Pel CEA Alt Ter ha suposat un avanç qualitatiu pel que fa a tenir un espai on desenvolupar activitats en un entorn natural i educatiu únic.

Avaluació/Valoració

Durant aquests dos anys de funcionament la valoració és positiva, tot i que es tracta d'un projecte que any a any es va consolidant.

Dades de contacte

Tel. 972 721 317 / 686 113 344

info@alt-ter.org

www.alt-ter.org

Estabilitat laboral i viabilitat en els serveis d'educació ambiental.

TOSCA, educació ambiental

lloren@tosca.cat

En l'educació ambiental al ser l'educador el recurs més important cal vetllar i actuar per la seva estabilitat i formació, d'aquesta manera es pot fer una incidència educativa més gran als usuaris del servei. Part d'aquesta estabilitat

Antecedents

En els primers Fòrums de la SCEA ja es va elaborar un document i es va debatre sobre la viabilitat i el cost que han de tenir els programes d'educació ambiental.

Des de TOSCA, fa 14 anys que es treballa aquest tema dins el marc d'un contracte amb el Departament de Medi Ambient i Habitatge per la gestió de l'educació ambiental dins el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

La importància de l'estabilitat en els programes.

- Millor coneixement del territori, programes, educació per part de les persones que l'ha de dur a terme.
- Confiança cap als altres actors que formen part en els diferents programes: docents, entitats, ens locals,...
- Ahora aquesta confiança genera més compromís i possibilitat de fer més incidència als ciutadans.
- Més experiència per desenvolupar projectes nous per tal de sensibilitzar als visitants del Parc.
- Molta més satisfacció dels usuaris dels diferents serveis.
- Rendiment de la formació programada i consegüentment donar abast a objectius més ambiciosos.

TAULA 1.- Estabilització

Any	Número treballadors	Total anys d'obra dels treballadors actius	Mida d'any per treballador de plantilla al llarg de treball
1994	5	5	1,0
1995	6	11	1,8
1996	7	18	2,6
1997	7	25	3,7
1998	7	32	4,6
1999	8	40	5,0
2000	9	49	5,4
2001	10	59	5,9
2002	10	69	6,9
2003	10	79	7,9
2004	10	89	8,9
2005	10	99	9,9
2006	10,5	109	10,4
2007	10,5	119	11,4

Mesures aplicades per tal d'aconseguir aquesta estabilització:

a) Ambient de treball de l'equip i compromís entre els diferents integrants:

- Elaboració d'un projecte educatiu dels diferents serveis participat per tothom. Aquest s'ha de revisar i avaluar continuament.
- Anàlisi de la satisfacció dels integrants en l'equip de treball a partir d'una enquesta semestral que analitza: salaris, dinàmica reunions, relació companys/es, relació amb els coordinadors/es, dies de vacances, dies personals, ... Per aconseguir millores.
- Dues reunions anuals per avaluar, valorar i planificar les tasques.
- Una reunió a final d'any per debatre i acordar entre tots les condicions laborals.
- Tenir en compte les motivacions dels integrants alhora de decidir condicions laborals, projectes nous,...
- Pla de formació adaptat a cada integrant de l'equip de treball.

Conclusions:

Al final l'estabilitat d'un equip educatiu més un bon ambient de treball serveixen per tenir major capacitat per a realitzar educació ambiental de manera més eficient en la societat.

b) Condicions laborals:

- L'horari laboral 1475 hores anuals (140 de festives) i flexible i adaptat entre els interessos de l'educador i les necessitats del servei.
- Dins de les hores anuals previstes no hi estan comptabilitzades les vacances, els festius ni els dies personals.
- Flexibilitat en permisos i dies personals.
- Per calcular la viabilitat ens basem amb el conveni d'ensenyament privat reglat de Catalunya. Calculat per cada hora d'activitat:

- Preu hora educador -	11,87
- Seguretat social -	4,28
- Despeses varies (adm, diates i alt) -	2,42
- Coordinació (reu, etc.) -	4,84
- Total -	23,39
	(sense IVA)

Diagnosi de l'estat actual de l'educació ambiental al Parc Natural del Montseny

TOSCA, Serveis Ambientals, d'Educació i Turisme, sl / Diputació de Girona

Octavi Bonet i Blanch / Noemi Casadellà i Murià

DESCRIPCIÓ

octavi@tosca.cat / noemi@tosca.cat

Antecedents i Interrelacions

Aquesta diagnosi neix de la inquietud dels responsables de l'Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Girona, amb el suport de la Diputació de Barcelona, per tal d'analitzar l'estat actual de l'educació ambiental al Parc Natural del Montseny. Aprofitant l'experiència que va suposar la diagnosi que en el seu moment es va fer al Parc Natural de la Zona volcànica de la Garrotxa, TOSCA és l'encarregada de dur a terme aquesta radiografia del Montseny.

Objectius/contingut i procediment

1. Obtenir una radiografia de l'estat actual de l'educació ambiental al PN del Montseny
2. Relacionar cada una de les activitats amb els objectius generals del PN del Montseny
3. Classificar les activitats d'interpretació i d'educació ambiental segons els criteris que marca la nova llei d'educació

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Humans: El projecte ha estat desenvolupat íntegrament per dos pedagogs de TOSCA amb el suport tècnic de personal de les diputacions de Girona i Barcelona. A part hi hem implicat un total de 11 equipaments ubicats a l'àmbit del Montseny

Recursos financers: el projecte ha estat finançat per la Diputació de Girona-Àrea d'Acció Territorial- Medi Ambient i Territori

Del projecte destaquem:

La proposta de metodologia participativa:

- Contacte directe amb totes les entitats i l'administració competent
- Les noves tecnologies com a mètode d'interacció
- Valorització dels processos de retroalimentació
- Creació de taules de treball amb els equipaments d'educació ambiental

Per l'equip suposa un avanç qualitatiu...
...tal ser reconeguda la feina fet durant els anys
...pel repartiment de responsabilitats que ha suposat
...pel compromís a l'hora de treballar en l'àmbit de l'educació ambiental
...pel repte que ha suposat treballar en un espai diferent a l'habitual!

Avaluació/Valoració

S'ha evidenciat que:

1. No tenim una cultura de la participació
2. Actualment encara hi ha poca interactivitat entre les entitats que treballen a l'àrea del Montseny
3. Hi ha un desequilibri en quant a la tipologia dels programes/activitats i els objectius a treballar, les temàtiques tractades i els destinataris (tant per nivells com per àmbits)
4. Els objectius exposats, en molts casos no són avaluables
5. Hi ha inestabilitat del personal en bona part de les entitats d'EA

Unes primeres conclusions apunten a que:

1. Cal elaborar una oferta més equilibrada de programes/activitats
2. Cal trobar la manera de diversificar o especialitzar els diferents equipaments en funció de les seves capacitats i fortaleces
3. Cal formació específica per a les entitats (desenvolupament d'objectius, l'avaluació de programes/activitats, les competències bàsiques com una eina per desenvolupar programes/activitats...)
4. Cal oferir elements perquè les entitats puguin crear i desenvolupar activitats i/o programes d'educació ambiental (això ajudaria a l'estabilitat del personal i ajudaria a consolidar els equips)

Convenio Colectivo CIE HUERTO ALEGRE

Profesionalización del sector

roser@huertoalegre.com

DESCRIPCIÓN

Antecedentes e interrelaciones

Necesitábamos tener un marco que recogiera todas las peculiaridades de nuestro ámbito laboral: horarios y turnos, festivos, noches, diseño de actividades, reuniones de programación, seguimiento y evaluación, formación continua... Y vimos la necesidad de elaborar un documento con el ánimo de ir revisándolo y mejorándolo y también de facilitárselo a las personas de nueva incorporación.

Objetivos:

- . Clarificar y homogeneizar la relación laboral del personal de los diferentes centros
- . Especificar los derechos y las obligaciones de los diferentes equipos
- . Mejorar las relaciones humanas y profesionales

Procedimiento

- . Elección de los representantes de los trabajadores y trabajadoras
- . Elaboración de un borrador del Convenio por parte de la Mesa Negociadora
- . Reuniones de los representantes de los trabajadores/as con los diferentes equipos para hacer aportaciones
- . Reelaboración del borrador. Discusión en la Mesa de Negociación en repetidas ocasiones
- . VºBº con los trabajadores/as
- . Firma del Convenio
- . Publicación en el BOP

Del proyecto destacamos:

- . Es el primer Convenio colectivo de empresa de este sector a nivel andaluz
- . Se está impulsando desde ONDAS, Red Andaluza de Centros de Educación Ambiental la elaboración de un Convenio a nivel autonómico
- . Es un paso más para la normalización y profesionalización del sector
- . Contamos a nivel laboral con un primer marco para ir mejorando y haciendo incorporaciones

Evaluación/Valoración

- . Se están consiguiendo condiciones más dignas en los contratos y en los salarios
- . Estamos trabajando por la responsabilidad social y ambiental
- . Estamos mejorando las condiciones laborales de la mujer en nuestros centros

Huerto Alegre

Centro de Innovación Educativa
www.huertoalegre.com

Voluntaris

Voluntaris de Collserola

Col·laborar... Compartir... Intercanviar...

Àmbit d'actuació: Participació ciutadana
Doñoro, M; Prieto, A; Aguirre, M i Arribas, G.
voluntaris@parccollserola.net

DESCRIPCIÓ

Antecedents i interrelacions

Voluntaris de Collserola és un projecte de participació i educació ambiental del Servei d'Ús Públic, Divulgació i Educació Ambiental del Consorci del Parc de Collserola. S'inclou dins l'àrea de Promoció de la participació. Funciona des de 1991.

Objectius/contingut i procediment

Té com objectiu buscar la implicació i la col·laboració de la ciutadania en la gestió i el funcionament del Parc de Collserola.

Aquesta col·laboració es concreta en la signatura d'un Compromís anual mitjançant el qual els voluntaris es comprometen a realitzar mensualment diferents tasques de divulgació dels valors de la Serra o de manteniment i millora de Collserola, i a participar en les diferents trobades i sessions de formació que es realitzen durant el curs. Per la seva banda, el Consorci es compromet a que la seva col·laboració sigui efectiva i interessant.

Recursos: (humans, financers i didàctics)

Actualment el projecte està gestionat per un equip de tres tècnics del Consorci, que compta amb el suport suplementari d'una persona d'una empresa externa.

Durant el curs 2005-08 hi participen en el projecte 71 voluntaris i estan fent la formació inicial vora una trentena de persones.

Per tal de coordinar les diferents feines i mantenir la cohesió del grup s'utilitzen dues eines bàsiques:

- La utilització de diferents canals de comunicació, tant interns (Informatiu, web) com externs o de difusió (web del parc, Butlletí, etc.)
- L'elaboració de documents diversos.

Avaluació/Valoració

El seguiment i valoració del funcionament i de la feina feta és constant per part de totes les parts implicades en el projecte (coordinadors, els altres tècnics de suport del Consorci i els voluntaris). Això permet que qualsevol disfunció que s'observi pugui ser resolta.

No obstant això, al final del curs totes les parts fan una valoració exhaustiva tant del funcionament com dels resultats. A partir d'aquestes apreciacions es dissenya el curs següent.

Del projecte destaquem:

♦ *Voluntaris de Collserola* és un espai de diàleg i participació perquè:

- Crea un espai de comunicació entre la ciutadania i l'òrgan gestor del Parc.
 - Busca complicitats en els ciutadans en la tasca de gestionar aquest territori.
 - Vol suscitar l'interès i la participació de la ciutadania en la divulgació, la conservació i la millora del Parc.
- Perquè això sigui possible es compta amb diferents espais: Trobades, sessions de treball, etc.

♦ *Voluntaris de Collserola* és un espai d'aprenentatge.

La formació una peça clau per aconseguir que els voluntaris aïguin capacitats per desenvolupar eficaçment la seva tasca i es reconeguin com una peça clau dins l'engranatge de gestió del Parc. Això s'aconsegueix mitjançant les trobades i les sessions.

Cada any es dissenya un programa que consta de tres moments formatius:

- La formació inicial que es realitza durant el procés d'incorporació al projecte.
- La formació específica de cada tasca,
- i la formació complementària, que es realitza durant el curs. Es tracten temes diversos, en diferents formats i es comparteix amb altres col·lectius que també fan col·laboracions amb el Parc.

♦ *Voluntaris de Collserola* és un espai de col·laboració, ja que mitjançant el projecte els voluntaris col·laboren amb el Parc realitzant un total d'11 tasques diferents de suport a l'atenció al visitant o al manteniment i millora del Parc.

Creació d'un centre de voluntariat virtual especialitzat en voluntariat ambiental

Juanjo Butrón / Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) / jbutron@telefonica.net

1) Descripció:

El projecte consisteix en la creació d'un centre de voluntariat virtual, especialitzat en voluntariat ambiental, que informi, assessori i orienti als ciutadans i a les ciutadanes sobre aquest sector de l'actuació voluntària. S'entén com a "centre de voluntariat virtual" un espai de treball en forma de plataforma virtual on s'informa, a les persones que volen oferir els seus serveis de forma voluntària, sobre el voluntariat ambiental i se'ls posa en contacte (a través de la informació exposada a les seves pàgines web) amb les entitats que més s'ajusten als seus interessos i a les seves expectatives.

2) Públic a qui es dirigeix:

Els receptors potencials del projecte són tots els ciutadans i les ciutadanes que desitgen oferir els seus serveis en el marc del voluntariat en temàtiques mediambientals a les entitats catalanes amb programes de voluntariat ambiental. Aquestes persones podran obtenir informació bàsica sobre el voluntariat ambiental i informació sobre les diverses entitats catalanes que ofereixen programes de voluntariat ambiental.

3) Objectius:

Oferir informació bàsica a les persones que volen prestar els seus serveis de forma voluntària en projectes mediambientals i facilitar el contacte d'aquestes persones amb les entitats que més s'ajustin als seus interessos i expectatives.

4) Recursos utilitzats:

Es disposa d'un facilitador que fa les funcions de dinamització del centre virtual, una persona encarregada de la redacció dels continguts, de la selecció de les pàgines web de les entitats presents i de la creació dels criteris de cerca. També realitza el seu seguiment. A nivell infraestructural, s'ha disposat dels serveis d'una consultora especialitzada que n'ha creat el disseny gràfic, ha adequat al mitjà les informacions a divulgar i que assegura el funcionament tecnològic de la plataforma.

5) Resultats innovadors:

El resultat del funcionament durant l'any 2009 serà una proposta documentada, a través del seguiment de diversos indicadors qualitatius i quantitatius, per a la continuïtat del centre de voluntariat ambiental com a espai de referència del voluntariat ambiental a Catalunya. Com a innovació es pot dir que, entre les diferents ofertes a l'abast dels ciutadans i de les ciutadanes, no existeix fins al moment cap proposta de centre de voluntariat especialitzat en voluntariat ambiental que faciliti la divulgació d'aquest sector d'actuació voluntària, i posi en contacte als ciutadans i a les ciutadanes amb les entitats de voluntariat ambiental.

Esborrany de la portada de la pàgina web del centre

6) Justificació:

Actualment no és possible una gestió efectiva dels recursos naturals, una protecció real de la qualitat ambiental o la promoció d'un desenvolupament més sostenible i solidari sense la intervenció activa, formada i crítica de les persones i grups socials que en són afectats. La solució de les problemàtiques ambientals no és imaginable sense la participació activa i responsable de les persones. Tradicionalment, la forma de canviar els coneixements, les actituds i els comportaments de les persones en relació a la qualitat ambiental es basen en estratègies externes als individus. Enfront d'aquestes estratègies externes són possibles altres camins complementaris basats en la implicació de la gent com a participants actius en el procés de canvi i que afavoreixen el control intern de la conducta ambiental. Aquesta component d'actuació i de participació és plenament recollida pel voluntariat ambiental.

La creació d'un centre de voluntariat ambiental especialitzat en voluntariat ambiental ha rebut un ajut per a la realització de projectes de conservació i educació ambiental de l'Obra Social Caixa Catalunya en la seva convocatòria 2008 i es desenvolupa amb la col·laboració de la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya (XVAC).

Desenvolupament de la imatge gràfica del centre